Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

De sacramentis in genere - Cod. Ettenheim-Münster 199

Santi, León

[S.l.], 1632-1633

Qvaestio III.

urn:nbn:de:bsz:31-117164

Visual Library

QVAESTIO III

Vtrum Sacramenta sint causæ physicæ etiam operantes ad interiorem effectum Sacramenti?

Dicendum est, imo duplicem modum causæ physicæ gratiam assignari ab iis qui causalitatem physicam agnoscunt in Sacris. quidam enim putant gratiam non posse produci immediate a virtute Sacrorum sed mediante aliqua dispositione supranat. qua sit vel character vt accidit in baptismo confirmato & Ordine, vel ornatus aliquis sacra nominatus qualem volunt a religiosis effici Sacris. alij putant ipsam gratiam immediate produci propterea quæritur sub ratione magis generali vtrum ad interiorem effectum physice operetur Sacra.

Dicendum ergo Sacra non esse causas principales efficientes sed instrumentales solum sive ratione causæ physicæ sive moralis tam illis conveniat habet ex Trid. sess. 6. cap. 7. vbi pro causa efficiente Iustificationis nostræ assignatur Deus pro causa meritoria Christus Dns Baptismus a. dicitur esse causa instrumentalis.

CAPVT I.

Vtrum præter causam gratiæ moralem in Sacramentis aliqua etiam physica efficientia ac dependentia Iustificationis ab illis admittenda necessario sit?

Sa. opinio existimat physicam dependentiam non esse vllam in rebus sacris reiecta Sacra sed solum moralem. probatur 1mo: quia ad efficientiam physicam inferendam requiritur aliqua virtus instrumentalis vel innata in producente vt virtus calefaciendi in hemine quod est instrumentum solis vel certe ab extrinseco recepta vt virtus calefaciendi in aqua quæ calefacta calefacit sed Sacra vbi actio vel res mere moralis talem virtutem non habet in ordine ad effectum spiritualem & supernaturalem. Confirmat: quia de causarum debet aliquid conferre de suo alicui vt in effectu semper aliqua qualitas vel ad positiva refundi debeat in illum sicuti quia characteres v.g. sunt subtiles vt acumen calami reducit & sic de cæteris. Et ad efficientiam physicam sive potius dependentiam ab alio diminutam & imperfectam competerent a Deo pertinet requisitorum ratio & existiam rei quæ posita Deo ponit effectum & qua sublata hic & nunc effectum non poneret saltem ex vi decreti gentis quia quæ petro existunt non effectio actiua

propor=

proportionata effectui qa Deus praestantissimum modum agendi facit
vt una res sit connexa cum alia tanquam cum praeexistente sed effectu
quaecunq; h hns repugnantiam vt ea posita Deus velis ponere talem
effectum. ad confirmacem R. Sntu tuam vt conditionem ex voluntate
Dei requisitam de facto conferre illam suam existentiam vt verum sit
dicere gra antecedens fieri ante poteq; nunc quam antea & in hoc sbo poteq;
quam alio qa ponitur nunc tale Sntu in effectu igitur ipso attin-
gibilis & tão vel mexio peculiaris cum Sntu qa hoc modo actio inter-
dum fieret in distans quando in Sntu Poenitentia song verborum h
repugnant ad poenitentem & sic de similibus. rurq; aliquando praeiit
abluto v.g. in baptismo & deinde profertur fm tenue e. abluto
h e piscis. R. dent aliqui actionem sive repugnaliter fieri etiam in
distans. R. vt actio h fiat in distans satis si agens principale
vel eq virtq; ut praesens quaequid sit vbiqum ois conditio sit praesens
cum igitur agens principale & virtq; id e Deus & ipsa eq; ut vbiq;
actio in distans aliqui h fit efficientia a. physica? Nenti aequipollet
intentionali actioni ita ac modum conditionis extrinsecae determi-
nantis sicuti positio termini procul existentis & in casu vt in fundo
remoto oratur relatio fd a. dicitur de distantia loci applicari fit distan-
tia temporis.

Sda opinio existimat Sntu necessario aliquam physicam
efficientiam praestare. pro qua.

Notandum 2mo quoniam Sntu maliter accepta h hnt
ex nta rei connexionem cum effectu repugnali producendo sed ex vo-
luntate Dei multipliciter illegi sive qd Deus utatur creaturis
ad ponendum aliquem effectum exemplum sit pmo si Deus voluisset frige-
rare aerem in fornace Babylonis sed nisi existente ubi igne cum
cum conditione arbitraria requisita. 2do si voluisset frigg illud & ab
igne h vt a pura conditione voluntaria sed vt a virtute aliqua seu praesti-
one actua ipsig ignis quae virtq; si fuisset, fuisset sine dubio frigefacti-
va aeq; ronde vel frigg fiale vel virtuale oportebit igitur dicere qd ignis
hb vnatam sibi virtutem frigefactiam vltra suam calefactiam coni-
ter notam & sic de ceteris h tbs quin pluribus vel arte qd Deus poneret in
igne frigg vel qualitatem eqpollentem impedendo scilicet simul actione
naelem caloris porro ad pmum genus causarum h requiritur nisi existia
rei cuiuscunq & h repugnantia vt effectus causat praeexistente illa re eodem
quoque modo potest Deus hoc efficere frigg & nisi supposito qd baculus est in
angulo & sic de ceteris repugnantissimis rebus.

Notandum 3do ad genus causae physicae efficientis reduci h
istum conditiones quibus applicatur virtus activa seguiens intrinsecae
sentiam

secundam sed etiam conditiones extrinsece determinantes talis ponitur a multis terminis extrinsecis ad productionem relatis sed accidentalis ponitur e.g. paries alti in domus hoc modo et in casu vt in albo Roma pariete resultet relatio similitudinis. Ido ex eo quod aliquis obtu de nouo existat Angelus producit actualem per cognitionem illius vel Deus ad exigentiam obti producit quidem in Angelo iuncta varios iudicandi modos neq; in sequitur actio in obiectum.

Vna actio. Inta non potest ita de caus morales vt aliquam etiam physicam efficientiam secundarium non inferat in gratiam sue in interiorem effectum Inti. Pt ex nata actuum liberorum Dei qui cum mutari ad intra non potest potius non ex hoc potius velut motiuo quam ex alio conferre gratiam. Ita a. sic: eadem gratia habitualis sive idem effectus interior Inti qui producitur a Deo ex meritis Chri et ex portione Inti potuit produci ex alio motiuo vel conditione, oportet igitur assignare diuersitatem in gratia sue in effectu qui producitur ratione cuius verum sit dicere hanc gratiam datur ex meritis Chri et ex portione Intorum potius quam ex alio motiuo seu conditione. hanc diuersitas non potest poni in Deo eodem e. modo se hn ad intra sive ex hoc sive ex illo motiuo aut conditione tribuat, sed neque eur ponatur in actione transeunte Inti aut meritis Chri quia tris eodem modo se habentibus et Deus et ex illa et non illa tribuere gratiam et restat diuersitatem ponere in gratia vel effectu sive potius in actione qua producitur gratia vel effectus. hac ergo actio productiua inducit dependentiam a meritis Chri et Inti hic et nunc posito tanquam a praexistentibus et non pendentiam illis tanquam a partibus componentibus gratiam gratiam aut effectum interiorem vt per se patet et tanquam a rationibus stuentibus ac genus causae efficientis.

Colligitur imo ex his huiusmodi dependentiam non saluari per puram aliquam moralitatem in ista gratia vel eius productione illectam imo quidem si verum esset diuersa gratia hic et nunc non haberet physicam existentiam nisi physice praexisteret Inti et secundum rationem physicam et non tolum moralem pendet gratia a Inti. Ido ga nouus huius moralitatis assignandum esset physicum fundum ne gratis poneretur vel certa in ing concaui modo.

Obiicies imo positis meritis Chri et Inti et promissione Dei impossibile est vt gratia non sequatur ex illis et patris est adnexa merita Chri Inti promissionem Dei et gratiam. Rsp caualitatem Inti quae significari solet per particulam Et importare aliquid plus quam illa quatuor cum ex eo tempore quo conferitur gratia praexistat plurima alia extra in Mundo oportet assignare aliquidquid determinet gratia vt sit potius ex meritis Chri promissione et ipso Into quam ex alio.

Obiicies

Obiceres 2do: ea iuxta Philosophos ac Theologos adequate dividitur in physicam & moralem, si a causam moralis infert physicam efficientiam, n. est congrua huiusmodi divisio. Sed veri est pro causa adequate dividi in physicam & moralem si per causam physicam illegatur ea quae posita sequitur ex nda rei effectu per moralem vero ea quae posita n. ex nda rei sed ex institutione alterius sequitur effectu per 3d. Ultimum n. excludit omnino physica efficientia, agens se. creatum, liberum moveri solet peculiaqueq influxum physicum saltem ex ratione obi a quo excitatur. Ad 2do congruam etiam est divisionem illam si per causam moralem illegat facultas moralis v. g. omnium vel Ius disponendi eradem effectu moralis cuta hus alijs 3d transfert vel confertur per physicam a causam illegantur facultas physica ergo terminus physicus pertinentes solues ad aliquid ex praecamentis attingentis.

Dues actus liberos Dei poe totaliter compleri ad intra neq propterea Deus mutaretur aut mutare poet qa volitio v. g. mundi quam habuit Deus ab aeterno nunquam tolli a Deo potuisset. Sed contra obici solet qa si v. g. volitio qua Deus ponit mundum existere adequate & secundum ea in Deo fuit ab aeterno cum in Deo potuerit etiam esse volitio Mundi iam qa volitio illa est contingens & sic Deus obnoxius contingentia rerum cum potuerit ea volitio abest & inde pres sibi corruptionem iam in Deo est dicentia dicetur a Deo per hoc potuisse mutari, id est, alio modo habere ad intra quam de facto se hit qd etiam absurdum est, quamvis n. sit mutatio proprie dicta.

Colligetur ex his si per poam obedientialem actuam illegatur hoc qd de hoc aliqd creatum ita assumia Deo vt ad eius presentiam sive existiam n. ex nda rei sed ex divina institutione, tendat etiam physice 2do effectu modo explicato, recte defendi poe, qd poia obedientialis sit peccatum transcendentale, id est peccatum cum omnibus rebus creatis, qd omnia vt sic sunt intra Dei ad quemcunq effectum, hoc e. modo illegit efficacia divinae locutionis de qua dicitur illud: dixit & facta sunt. & verba Dni coeli firmati sunt. & cum Diabolus tentavit Christum die vt lapides isti panes fiant & similia, sic nimirum voluit Deus ad praesentiam talium locutionum res creatas exibere.

Sed quoniam haec instrumenta, quamvis ratione diminutae huius efficientiae ad instrumenta physica etiam reduci possint, tamen pensatis omnibus moralia potius appellari debent. Propterea sit.

Caput. II.

CAPVT. II.

Supponuntur quædam de multiplici instrumentorum physicorum ratione, & Sacramentorum cooperatione ad interiorem effectum.

Prænotandum 1mo instrumentorum artificialium ex quorum analogia res quædam naturales instruuntur, alia recurrere ad effectum intentum agendo per virtutem propriæ actuam, quemodo ferrum ignitum in manu artificis per calorem adurendo imprimit stigmata cerei & pecori, alia agendo minus proprie, per virtutem solum redditiuam, quo modo in organis musicis tubi rotundi reddendo acui per folles impulso, hic agendo illue introrsus et cæa attenperati soni. alia solum impediendo actionem alterius, vt stilus ferreus vt horologio solari per opacitatem sui corporis impedit illuminationem solis ne se extendat directe, post illum, et sic interuit horis notificandis, alia solum removendo prohibens, vt in horologio arenario per foramen intermedium tollitur impedimentum ne pulueis descendat et sic e cæa descensus. denq; alia instrumenta hnt se per modum naæ vtpuluis tormentarij respectu ignium artificiatorum, quæ ad normam qualitatum exercentur. per proportionem igitur plurimus ad hæc & similia & quædam res naales instrumentaphysica vocari potest, dummodo potentia illus vel solus vel cum alijs physice requisitis effectus sequatur ex naæ rei & h solum ex ordinatione extrinseca.

Prænotandum 2do ex Catech. Rom. tit. de Smtis humana ratione atq; intelligentia comprehendi n poe quomodo gratia sanctificans per Smtu efficitur, vt enim ait iuxta dictum Augustini, aqua corpus abluat et cor tangat, quam profecto de Smtorum cæalitate sententiam adegerat Catechumenus ex Patribus, inter quos Gregorij Nyseni lib. de Baptismo ait excedere humanam cogitationem. Basilij lib. de Spiritu S. cap. 2 habere eam inestimabilem. Chrysost. hom. 24 in Joan. excedere rationem humanam. Doctor. de poenitentia cap. 2 videri impossibile qd per poenitentiam diuitat peccata. & Augustinus citts. hoc ipsum admiratur. Ex quo fit vt mirum n sit si tam multæ sententiæ ac prædicendi modi in explicanda huiusmodi cæalitate reperiantur.

Duæ hæc admiratio Patrum fundari poe in hoc qd Smtum cum sit res corporea, hat th secum adnexam gratiam spiritualem, sicuti mirabile & qd crux lignea expellat damnum, & qd verbum a Deo in terris pronunciatum efficerit in coelo vt sol staret, de quo pariter diuinitorat

Augus=

Augustino: quæ tanta vis verbi ut in terra dicatur & in cœlo agat.
Sed vtra & imo, quæ in hoc quod dari gratiam quando paragitur Sacra tan-
quam mirabile affertur, sermo est. habetur ~~cum~~ Catholicis quibus ex
frequentia rei & assuetudine crescendi cessasse prorsus mirari huiusmodi
admiratio, & sola restare poterat circa modum efficiendi gratiam per Sacra.
circa quem modum verba ipsa Catechismi cadunt. propterea si vnus
quisq; christiani tempore vespertino victoriam prosequens ex pacto Dei
solem imperando cohiberet a cursu, & S. Augustino diceret: quæ tanta vis
verbi &c. tunc admiratio in caderet super hoc quod & solem sistere prolata
voce imperatoris, sed signum est inquiri & extolli vim aliquam ab ea voce
derivatam effectuam illig mora solaris. 2do Patres loquuntur de efficacia
quam dicebat & inexplicabilem & illectiu & pretiosissimam, facile a. dilligere.
3to Deus quotidie v. g: baptismo poit producere & aut producat per signum insti-
tuendum in nobis.

Colligitur ex dictis falsum esse synodum illud pro opinione
Durandi negantis gratiam cælestitem in Sacra quod scilicet circa efficientiam
Sacrorum novalgis illi modo cadi qui sit etiam illectiu vulgi
& paganorum hominum facilior ne hæc mysteria obscura redderentur. imo ex hoc
in genti mala & exercere contra Catechismum & PP. cit. prorsus ex facit
& quod Durandus etiam ipse notavit in 4to dist. jj q. j in huiusmodi scilicet
rebus non semper eligendum esse quæ faciliores sit difficultates sic e. in diversis
varum mysteriis abdutum ponendum aut & cætera illegenda esse metaphori-
ce, sed tenendum & magis & sic consonum dictis Sanctorum addi et quam-
vis modo cadi mere moralis aut minus propria si sumatur secundum se,
sit facilior illectui tt si sumatur vt concludendo cum quibusdam circuli-
orem canonum Catechismi & Patrum dictis ~~vt~~ videndum & an difficiliorem
hat creduatum ac proinde pensatis omnibus minus apto sit cognitioni etiam
infirmium qui a prosterea etiam solebant arceri a Sacris præsertim donec
gradarate fuissent per peculiares Catecheses.

CAPVT III.

Vtrum Sacramenta sint ~~signa~~ physica instrumenta respecta gratiæ sive interioris effectus eorum?

Prima opinio existimat Sacra esse physica instrumenta gratiæ in qua est varij
modi dicendi. Primus est Durandi in 4to dist. j q. 4 vbi explicat efficaciam
Sacrorum ex hoc quod sint signum & causa sine qua non conferitur gratia quod gratia non
a Sacro sed a Deo recipitur qui solum stringit ad interiorem illum effectum
secundum senarij numeri v. g: & signum & causa solum sine qua non tribuit eleemo-
synam pauperi afferens illam ~~relig~~ Regis argentario. hic dicendi modo reprehenditur contra
a recen=

a recentioribus imo & censura notatur a quibusdam qui propterea se-
cundum modum exogitaverunt ut docerent praeter illam radem caus rue con-
ditionis sine qua non reperiri in Sntis dignitatem moralem quatenus sunt
actiones ipsis Spis, quam tn dignitatem Durandus n negavit sed exclusit
solum a Sntis virtutem illis inhaerentem causam gratiae & exemplum de-
nary attulit ad removendam virtutem & actionem physicam n dignitatem
moralem de qua ipse n dubitavit.

Obj. 2a. haec sma opinio quam Durandus in 4to dist. j. q. 4
appellat antiquam & sine calumnia magis consonam dictis Sanctorum.
Resp. inquam, imo a Durando ex Cap. 9. n. 2. de consecrat. dist. 4 in quo semi-
his actis tributus mysterio Circumcisionis & baptismo sed Circumcisio erat
sufficiens causa solum sine qua n Sp & Baptismus. Confirmatur imo: qa
nullus sanctorum potuit in definitione Sntis qd etiam est caus nisi Magister
in 4to sntio. qui etiam complectit dum dicit neminem quaerere salutem
a Sntis sed a Deo per illa. Confirmatur 2do: qa Snta ad eum modum sunt
caus quomodo sunt signa sed sunt signa solum moraliter nue ad placitum Dei
caus. Confirmatur 3tio qa sicuti sicis lex vetus ad novam ita & Snta ad
Snta sed quod promittebatur in veteri lege datur n ab ipsa lege nova sed a
solo Deo ponita nova lege & ita & gratia quae promittebatur in Sntis an-
tiquis datur solum a Deo sed praesentibus illis.

Et actionem Circumcisionis in parvulis & Baptismi
& similem quoad effectum quatenus gratia utrobique conferitur n vero quoad mo-
dum & vim efficiendi Sntorum ut patebit infra. Ad confirmacem sma
Et radem caus physicam si n conit in definitione tanquam pars essentialis Snti
posit saltem tanquam proprietatem seu praerogativam propriam Sntorum
novae legis, ut patebit infra. imo si Magister putasset Snta habere solum
radem caus moralem n erat necessarium addere radem caus super radem
signi, multa enim signa ad placitum sunt eo modo caus ut erectio vexilli & caus
exercitus progrediantur deinde cum Deus sit caus principalis physica
gratiae ut instrumentum qd respondeat caus in eodem ordine debent Snta per
quae dicitur Deus agere se in ordine etiam physica. ad 2dam sfirmacem
Et negando ma: Snta e. nuntii signa ad placitum ut patet ex dictis ita
sunt caus per virtutem recepta ut passion loquuntur Patres ex quorum dictis
colligitur responsio ad 3tiam sfirmacem neg e. in ordine ita se habent Snta
Mysteria ad Evangelia sicuti se habet lex vetus ad legem novam

Obj. 2do authoritate Concilorum & Patrum qui
cum praeter de gratia quae datur ex opere operato dicunt eam effici
a Sntis necess & de caulitate moraliter loquantur gratia e. Snta solus im-
portat ius ad auxilia quaedam specialia congruentia functionibus ad unum
quodque Sntum pertinentibus qd ius Sntis morale quoddam e. rursus eodem

modo

modo dicunt Patres Sntu validum & informe cdare gram quando recedit Deus tollitur obex quo tempore Sntus n cdat physice cum tot cumodum praestentur. sic Cyprian serm. de passione Dni: & licet, inquit indigni sint qui accipiant Sntorum tn reverentia & propinquiorem a quo Deum parat accessum & ubi redierunt ad cor statim abluto nis donum & resit effectus munerum. sic August. lib. 7 de baptismo cap. 53 tunc vnegit, inquit valere baptismi ad dimittenda peccata cum ad Ecclia pacem venerunt &c. baptismi operatur salutem.

Ad 1 pm falsum & qd Concilia & PP. circa Sntorum efficientiam loquantur pari modo de gra Sntis: prout & his ipsam morale, ad specialia auxilia & de gra sanctificante. loquuntur c. cui tor Sntis ut munda regenerant iustificant remittunt peccatum renovat hominem qd & proprium gra iustificantis ut patebit infra ex testimonijs citandis de inde nos gra simpliciter prolata illigitur gra sanctificans n hus tm morale, qd si aliquis de hac morali etiam loqueretur Ad eri 1 hus illud morale n tribui immediate per Sntu sed mediante aliquo fundto physico puta tali productione gra de qua infra.

Ad alia qd dicebatur de Sntu valido & informi Ad 2 dicunt aliqui si combusta planta v. g. dummodo remanat virtus eij vegetativa in semine, planta illa c. ior oriatur aliam generare, cur virtus intuitiva, qualis & Sntu virtus quamvis exterita dummodo eij cda principalis, qualis hic & Deus, pens existat, n poterit producere etiam & intuitiva generare gram, si connaturaliter ei virtuti debeatur talis productio gra. Ad 3 tn n ee necessarium ut in di eventu & respectu curiosum effectus Sntu sint cda physica, presertim ordinario modo cdi, obi e. repugnat cum constat verba Conciliorum & SS. PP. n ee applicanda in summa proprietate sermonis, vel certe nonnisi regulariter, qa ergo per se loquendo in Sntus ritu vna cum aqua peractis & repugnat sermonis proprietas de cdalitate physica illigenda verba erunt. / neq dicas eadem ratio locutiones et quibus homines etiam pueri loquentes significant cdam physicam & moralem. afferentur e. inferius dicta quaedam PP. & Conciliorum, quae de cdalitate solum morali illigi congrue n potest.

Sed contra. SS. PP. attribuunt productionem gra Spiritui S. illi quippe soli huiusmodi efficientia privilegium manet, ut loquitur Cyprianus de baptismo Christi. hoc e. tm aquam tribuit Deus a. Spiritum S. dicebat Hieronymus in cap. 4 Isaia. rivum aqua exhibet extrinsecus Sntu ait August. epla 23 ad Bonifacium, sed Spiritus S. operatur intrinsece beneficium gra; aliud nempe & elementum, inquit Ambros. lib. de Sntis cap. 4 & 5. aliud consecratio, aqua opus, operatio Spiritus Sancti &c. Ad SS. Patres attribuere gra productionem Spiritui S. soli tanquam cda principali, quatenus etiam dicunt a solo illo recipi virtutem Sntorum

sicut

sicut soli pictori aut sculptori imagines & statuae figuraè tribui solet, per hoc a. ñ negatur vnus intermedius genericus aut scalpelli quibus imprimitur vertus ab artifice.

Tertio pt, qa grâa ex nâa sua postulat produci a solo Deo si ergo producatur etiam a Sncto producitur contra exigentiam eius connâalem, ac proinde contra suaviitatem divina providentiae. neq dicas talem productionem asseri ad amplificandam Chri dignitatem. hoc e modo pôet aliqui dicere resurrectionem v: & gloriam ipsam beatorum de facto pendere efficienter ab humanitate Chri, imo & a Bma Virgine.

Ad 1 pt grâam ex nâa sua postulare. vt si producitur producatur a solo Deo tanquam a câa principali, hanc vero per exigentiam physicam postulet fieri sine ulla virtute morali probandum est ~~ne~~ satis e. & si de se indifferens sit vt cum intro vel sine producatur. quemadmodum multi effectus & artificiales & naturales potest fieri & solis manibus artificum & adhibitis etiam instrumentis. ex hoc a. argto colligeretur neq debere produci a Sncto vt ab intro morali, qa grâa postulat fieri physice ñ moraliter & sine intro.

Ad 2 do pt grâam vt dandam ex meritis Chri per modum applicaõis eorum connâaliter exigere vt fiat per virtutem aliquam intioralem physicam intermediam, sicut e. grâa ñ solum importat ius quidam morale ad gloriam, sed & qualitas quaedam physica, ita produci debeat ñ solum per virtutem aliquam moralem, sed etiam physicam connectentem merita Chri, quae erant etiam quid physicum cum grâaillo. neq fundtm huius sentiae & solum Chri dignitas amplificanda, sed voluntas Dei quae vt agens politicum ad impetranda merita Chri & ad amplificandam eius dignitatem agere voluit aliquid praeter exigentiam alicuius rei particularis physice considerate.

Sed contra, qa semper fuit in Ecclia receptum tanquam de fide Sncta Evangelica be cârs Christi, qd a. grâa sit qualitas physica ñ fuit semper certum de fide, cum Innocent. 3 cap. Maiores de Baptismo tanquam controversum permittas. & Concil. Viennense moralem graam etiam sub probabilitate reliquerit & definitio Conciliorum & PP. de efficacia Sncrorum cadit saeper cadem moralem.

Et ex hoc argto colligi, fuisse antiquitus de fide qd Sncta novae legis cârant graam prout grâa erat quid abstrahens a qualitate inhaerente physica, & moralitate denominante per modum iuris aut extrinsecus condonaõis Dei. sed posteriorem ex Concilio Trid. grâa vt qualitas quaedam physica inhaerens agnoscitur, consequenter dicendum erit Sncrorum cadem & rei physicae & ñ solum moralis; quae posito ipsam etiam cadem physicam ponere in Sncris consentaneum e, vt patebit.

Ultime

Vltimo ith: differentia specifica alicuius rei ē eiusdem ordinis cum genere q̃ determinat, sed signum q̃ d̃ genere smti ē quod morale ē ad placitum & ē rāo cāe quæ ē differentia smti Euangelici.

Qdent aliqui smtu sumptum pro entitate physica quatenus subest tali significāti habere rationem cāe, deprinde ē quod physicum etiam rāone differentia, sicut entitas physica securis quatenus subest tali figuræ dicunt lignum.

Sed 2do differentia vltima per quam opus alicuius artificiatum dicitur tale. n̄ ē necessario eiusdem generis cum rāone cōiti quæ determinat unus e. annulus argenteus et vltimo determinari per adamantem inserti qui ē lapis e per illum distingui ab alijs, ita vnum signum moraliter tale et vltimo determinari etiam per aliquid physicum, e sic virtus physice cāatiua determinat hoc conflatum ex rāone significandi e cāadi. sicut nullum aliqd ferreum ignitum et rationem signi ad placitum, sed virtutem physice cāatiuam stigmatis in corio vel seruo.

2da opinio putat smta ita ē instra etiam physica, et ex nihil habent virtutes actiuæ, sed sunt necessaria dispositiones prævæ ad gratiam quales dicit ē cōiter instra artificiosum. ita Scotus in q. dist. 5. q. 5 h̄ 2. ad 3. Verum hic auctor cum putauerit accidentia n̄ cooperari actiue ad productionem substantiæ e videret Arist. asserere calorem v. g. ē instru. tiæ ad nutritionem e similia concessit dari instra physica quæ n̄ actiue sed physice disponitiue, disponendo scilicet vbi concurrerent. Sed h̄ hæc opinio: oēs dispositio necessitans ad fōam quæ n̄ ē rāo receptiui, sed ipsa quantitas et dici cāa instralis respectu fōæ etiamsi actiue n̄ concurrat, sed smta aut susceptio ipsius ē dispositio necessitans ad ponendam gratiam & dici et cāa instralis gratiæ etiamsi nihil hāt virtutis actiuæ. Maior p̄bo 1mo: qa meritum ē cāa instralis respectu præmij, e ē solum dispositio prævia ad p̄mium, q̃ p̄mium tn̄ n̄ in ipso merito sed in virtute. aut cola motus eius: qui v. g. currendo cranium meruit, ponitur, ita gratia n̄ ponitur in corpore, q̃ abluitur, sed in tia. 2do motus n̄ hāt actionem aliquam aut virtutem ad cāadū terminum, sed ē dispositio proxima ad terminum, e tn̄ concedit q̃ per motum acquiritur terminus. Confirmatur: a 2do instru physici præsertim artificialis n̄ ē coagere. & n̄ ex eo q̃ smta dicantur instra, physica hāt vllo modo virtutem actiuam propriæ sed figurabe. Ans ith: qa securis v. g. in diuisione ligni n̄ hāt nisi quantitatem, figuram, e motum, at hæ n̄ sūt fōæ actiuæ. neq dicas duritiem ē actiuam, qa si Deus tollata retineret per se ipsam figuram securis, adhuc sequeretur diuisio.

Sed dispositionem necessitantem ad fōam solum ex pacto,

vt

vt agens physicum ponat efficientiam n̄ inferre plus caalitatis,
quam instru moralis, vt ptt in exemplo merlti actiuorum; sed hoc modo
p̄mtu vt solum signum meritorum ex & diuina conuentionis reuertitur
Deum ad ponendam gram., ad illud qd ducebatur de motu Primo Dei
pt ex cois doctrina a motu etiam locali caari physice terminari immedia-
tum, nimirum ipsum vbi successiuum motq. terminum vero vltimatum
seu vbi permanens & quiescens introduci per actionem contradistinctam a motu,
qui in hic & nunc n̄ ēt nisi praecederet motq. ad confirmacem Rd satis
ēe si aliqua saltem instra physica agant proprie sicut ferrum ignitum
in manu fabri, & aqua calefacta qua coquitq elixatcibus, qd a. smta sunt
huiusmodi probabitur infra.

2do ārg: instrum proprie actiuum debet ēe proportiona-
tum, sed smtu cum sit res plane corporea & oro, improportionatum ad gram
quae & foa mere spiritualis. Confirmatur: qa abluto aquae v: g: & magis
improportionata formae & spiritali regenerali, quam sengq corporeus visi-
oni beatifica, sed hic n̄ pt assumi ad videndum Deum & ergo ad
abluto aquae
ad gram producendam.

Rdent aliqui instrum n̄ debere ēe proportionatum per commen-
suracem virium passiuarum, agis e. supra suam virtutem, vbi & cōc.
axioma, sed ēe debere proportionatum vel aptum saltem per n̄ repugnan-
tiam vt inseriat Deo volenti vt effectq spiritualis sequatur ex illo.

Rr 2do instrum agens per virtutem innatam debere de se ēe
proportionatum, agens vero per virtutem receptam a Deo n̄ debere de se
ēe proportionatum, sed mediante tali virtute suo modo proportionare.
ex quo ptt reponi ad confirmacem, abluto e. aqua vide virtutis
diuinae receptae per inuocacem Trinitatis, vt loquuntur PP. & magis
proportionata gra quam sengq corporeq vbi relictq ad visionem Dei, vbi ptt.

Vltimo arg: qa Deus n̄ vult haberi iustificacem nisi
hoc praecipiat v: g: abluionem, qua ponita tanquam disponente
ibtur sequitur iustificacio & licuit foa equi v: g: in ~~tale~~ productione
sua pendet a naa vt disposita per quantitatem & potas passiuas,
ac proinde ab ipsa quantitate, vt a disposition seu conditione in ob-
nere caae maalis, ita iustificacio aliquam dependentiam importat ab
abluione tanquam a conditione ptn per illam disposita?

Rr huiusmodi dispositionem ex pacto Dei requiri tam,
cum sit vltimum determinatiuum quo posito sequitur effectq, nec-
cessariam ēe ad genq caae efficientis ipsiq quam maalis, quantitas
e. potia passiua intransmutabiliq maalibq cum praesupponantur ex
parte, vbi, vt ptt inductione, tanquam determinabiles per actione
ab agente introducta, ad genq caae maalis pertinent, nihil e. hic
simile

simile reperitur, cum præsertim Sacramenta sint instrumenta Dei qui est causa efficiens principalis.

Tertia opinio, quam Thomistæ acriter defendunt, affirmat Sacramenta esse instrumenta activa respectu interioris effectus illorum. in quo sunt duo modi dicendi. primus est recentiorum asserentium Sacramenta agere per virtutem innatam obedientialem quam ponunt in omnibus potentiis ordinatis ad quas se extendit omnipotentia divina. alius est veterum auctorum agnoscentium in Sacramentis virtutem a Deo receptam. Porro hanc sententiam putat Deus esse certam Garcolg in 4. pag. 25, et sententiam opportunam Durandi et aliorum arguit temerariam et præsumptuosam. Fundatur primus, quia alioquin Sacramenta nova legis nullam habentia actualitatem essent infirma et egena elementa nec perfectiora veteribus Sacramentis, quæ distinguit ab Evangelicis, quæ nunquam sunt vera causa justificationis certum est ex Concilio Florent. ac Tridentino.

Respondent aliqui veteres Sacramenta fuisse solum conditiones absque ulla virtute morali applicatas, sicuti si quis convenire cum aliquo, et si currus concutiatur, vel baculus sit in angulo, ponatur talis effectus, tunc ex nullo pacto moralis afferretur; Sacramenta vero Evangelica cum sint actiones Christi sunt secum summam. Contra est, quia Sacramenta veteris cum significarent gratiam ac merita, non erant mutui concitatores corporum, sed repræsentabant Deo virtutem infiniti valoris.

Pri 2do innuunt ex hoc præsertim capite notari censuræ opinionem contrariam, veteres ex. Sacramenta quatenus talia non causabant nec habebant gratiam secum annexam, nostra vero sunt actualitatem saltem moralem, illis ex. positis sequitur gratia, id est magnum discrimen.

Potest quum est instrumentum physicum agentis liberi, de quo loquimur esse illud quo utitur huiusmodi agens postquam est motus aliquo morali statuit exequi et ponere effectum, ex quo fit ut instrumentum executionis physica supponat instrumentum moraliter movens.

Unica conclusio. Sacramenta sunt instrumenta physica in genere causæ efficientis respectu interioris effectus illorum. Patet ex dicta Pauli ad Titum cap. 3 utitur: secundum misericordiam suam salvos nos fecit per lavacrum regenerationis et renovationis Spiritus S. quam effudit in nos abundanter per Jesum Christum Salvatorem nostrum. Voces sermonem esse de Deo prout secundum distinguitur a Christo Deo et lavacrum esse instrumentum Dei prout hic distinguitur a Christo, cum ex. lavacrum non possit esse causa principalis, ad causam instrumentariam revocatur. Id a. hoc Dei instrumentum non potest esse moralem, ut, quem ex. alium Deus per lavacrum movere velit ut ponat gratiam. Erectum si dicatur Sacramentum esse quandam petitionem aut meritum, a quo quem ex. Deus lavacro mereri velit ut ponatur gratia in baptizato.

aut

aut cui ostendit thesauram, vt seruetur illi promissio. neq dicas
sntia esse instru morale Dei, sicuti claves v: g: respectu tradentis pos-
sessionem domus. Baptismus s. dicitur conferre sanctificacem quæ
est aliquo physicum et solum sus morale. Confirmatur: qa Concilium
Trident. sess. 6. cap. 7. assignans caas iustificacis asserit Christum esse caam
meritoriam, Deum vero caam efficientem, id est physicam et primariam,
vt stat, cum ergo ex S. Paulo habeamus Baptismum esse io per qd, ac
proinde instru Dei vt Deus est iustificans, sntium physicum in gra-
efficientis dici debet.

2 dogtis ex Concilijs relatis a recentioribus, Concilium
s. Mogunt. cap. jij docenant Pastores, inquit sectem et Eccle-
sntia d quinto instituta, per quæ velut acta instra atq remedia
sua gratæ munera nobis impertitur Deus, et sub eodem fere verbis
idem ht Concil. Senonense in decretis fidei cap. jo. et Coloniense
parte 7 cap. j. quibus locis sntia vt instra etiam Dei, qui est caa
physice efficiens, assignatur. Confirmatur ex PP. Chrysostom.
homil. 40 in Genesim. August. lib. jj contra Faustum cap. 26.
et lib. 2 contra Cresconium cap. 23. et alijs tribuentibus Justificacem
nram Deo vel Spiritui S. qui est agens physicum mediante Baptismo.

Objcies jmo: Deus directione sua praecepto et consilio
mouet homines ad sntu, ac proinde ad signum passionis Chri veluti
ad chirographum persoluti pretij offerendum. Et tale signum est instru
morale Dei mordliter solicites mouentis. Rs quamuis secundum
aliquam considerac̃em sntu post dici instru morale Dei, tt consilium
S. Pauli loco citt. et Conciliorum et PP. si fuit per ea verba significare
Deum et illum, qui per gratam praeuenientem mouet nos vt suscipiamus
Baptismum et obtineamus gratam, sed qd Deus exequitur nram salutem
per baptismum quando illum suscipimus. patet ex eorum verbis. quo-
niam vero dicet aliquis hoc genus instri explicari posse per solam illam
efficaciam physicam sed diminutam tanquam conditionis extrinsecus
requisitæ, propterea ex alijs auctoritatibus colligendum est sermonem ecti-
am dici de instro proprie dicto, cum sine vllo absurdo huiusmodi verba
in summa proprietate sermonis possint illi. propterea sit.

CAP. IIII.

Vtrum Sacramenta sint instrumenta physice actiua per vir-
tutem innatam, an verò diuinitus acceptam?

Primo omnio recentiorum asserit per virtutem innatam sine vlla
qualitate superadita sntia esse instra physice actiua. Pbt ys argtis
quib

quibus impossibilitas, suafficitas, multiplicitas & magnitudo difficultatum in virtute Sacramentorum abscondita ostenditur, quæ sectum infra solvenda est.

Thomas Aquinio veterem Thomistarum affirmat Sacramentum causare per virtutem a Deo receptam, sicuti penicillus per virtutem impressam a pictore depingit, ergo quæ sit.

Unica sitio. Sancta nova legis etiam physice operantur ad interiorem eorum effectum per virtutem activam instralem a Deo receptam. Pro, imo ex locutionibus Graciorum & Canonum simul præsertim acceptorum, etenim in Concilio Trideno apud Bellarm. lib. 2. de Sacris cap. 5 & alios recentiores dicitur de Baptismo: aquam videes considera virtutem Dei in aquis absconditam. rursus Concil. Senon. decreto jo. 8 de Baptismo dicit Baptismi Sacra sua virtute gratiam conferre. deinde in Sacris Canonibus dist. 7 can. 1 j. dicitur de confirmatione sanctificatio constat in Spiritu S. cuius virtus invisibilis sacro chrismati è permixta. rursus can. detrahe g. j. caa j. vide ista tanta virtus aquæ ut corpus tangat & cor abluat. Confirmat ex Catechismo Rom. tit. de Sacris 8 sed iam ubi cum diversis admirabile ec. qd ut dicit Augus. aqua corpus tangat & cor abluat, subito fieri lumine cognoscimus & potentiam Dei virtutem in Sacris inée.

Dicent aliqui illas ec figuratas locutiones, per virtutem e. significatur officia Dei præsertim in ordine ad producendum effectum. aly dicent illigi dignitatem ac virtutem moralem aut valorem deprecatorium & impetratorium. Sed contra ē, quis e. dicat officia Dei vel dignitas deprecatoria è abscondita in aquis & permixta Deo adeo ut corpus tangat & cor abluat? ne facta quidem videntur uti tam figuratis locutionibus. præterea quis fidelium admiretur virtutem aquæ eo jo tangendo corpus abluat tiam si nihil aliud hoc sit nisi officiam Dei eodem tempore vel sequenti momento producere gratiam? quis peccat autem supponat hoc Deum producere gratiam ad sentiam vinusciuiusq rei si voluerit? denique nihil plus haberent admirabilitatis nra Sacra quam mysteria Circumcisionis olim, imo minus, si Sacrales actiones ut facta in prona sin dicantur deprecatoria post exhibitam præsertim satisfactionem; quis e. admiretur soluto vetito & addito integer sin deprecatione nota moveri Deum Patrem ad concedendam petitionem? deinde plus admirabilitatis si si dum exhibita satisfactione remittatur peccatum, quam post eam factam, magis ergo fieri mirabile censatur oby remittum parvulorum.

Colligitur ex his magnam in sbia mea habere vim testimonia Patrum tribuentium vim caadi Sacris, quamvis e. vocabula

ipsa

ipsa caudi quantum e ex vtu etiam frequenter sunt conia etiam ad
faas morales, tn cum ad aliquid excellens e mirabile in Sntis Evan=
geliis significandum ea protulerint, quasi diuta Concilionum e Sano=
nem sequi e explicare volentes, in sensu qui magis extolleret perfec=
tionem Sntorum, hoc e, physico, locutos fuisse probabilius e.

Pbs 2do ex Patribus Graecis. Dionysij e. mysne Eccles.
tica Hierarchia, vt e apud S. Th. 4 sent. dist. 7. q. j. art. 3. agnouit in
Sntis virtutes a Deo effectas. Basilij lib. de Spiritu S. cap. 52 dicit Sntu
habere sanctificandi eam ineffabilem. Chrysost. hom. 24 in Joan. ait
aquam a Spiritu S. accipere vim regenerandi, sicut terra accipit a Deo
vires germinandi res corpores. rursus hom. 25 id. e. e, inquit, matrix
embrionum hoc e fidelis aqua. similia ht hom. 35. S. Cyrillus Hierosol.
catechesi 3 dicit simplicem aquam accepta virtute per invocacem Patris
e c. rursus loquens de confirmace e asserit post invocacem Spiritus S. un=
guentum n sed amplius vnum vnguentum sed habere energiam e vim.
rursus Cyrillus contra Nestor. lib. 2 super Joan. in cap. 22. sicut aqua
calefacta per calorem ignis vrit, ita aqua per operacem Spiritus S.
operatur e c. Gregorij Nyseni orace de baptismo docet in baptismo
duas eo partes elementum q attingit corpl. Spiritum, hoc e, vim diuinam;
neq e. Spiritus S. e pars Sntis quae purgat hom.

Tertio pbs ex Patribus Latinis. Tertullianus. lib de bap=
tismo dicit aquam recipere vim sanctificandi a Spiritu S. supveniente.
S. Sylvester baptizans Constantinum, ob e apud Nicephorum lib. 7 hist.
cap. 33 dixit: hac aqua per invocacem virtutis Trinitatis diuina vir=
tute conceptam e c. Ambros. j de Sntis cap. 5. n sanat aqua nisi Spiritus
S. descenderit e aquam consecrauerit, hoc e, sanctificatrixum quae in illa
produxerit, neq e. alio modo vivel, hoc commode explicari. S. Leo serm.
4 de Nativitate. Ambros. de Epiphania apud Sapreolum in 4 pag. 24.
Confirmat e explicatur ex similitudinibus quas aptant Patres caelestis
Sntorum; facit e. jmo Baptismum similem medicamento Pedio Clemens
Alexand. j pedago. cap. 6. 2do aqua per calorem acceptum e calefacta
Cyrillus citus. 3tio virtuti quam ht terra germinandi fruges Chrysost. hom.
34 in Joan. 4to virtuti productiuae aralium quam habuit aqua in principio,
Hieron. epla ad Oceanum. 5to matri generanti Cyrillus catechesi 2. e Greg.
tract. 52 in Joan. 6to semini effectiuo aralis, Nyseni lib. de baptismo.
7 matrici e vtero matris Ambros. e Leo citti. denique fasculis effundentibus
gratiam multi veterum Theologorum.

verba citta
derant.

Ex quibus collegitur jmo si Patres citti senuerent Sntia e
faas tnmodo morales incongrue ac pro posere ad reddendam faciem
caelitatis Sntorum allegendam sumpta similitudinem a causis physicis,

quarum

quarum rac dicitur ab aduersarijs reducere inexplicabilem Sm̃torum
eaedem, relinquerent a similitudines innumerabiles e obuias ca=
rum moralium, quales sit singrapha, tessera, emblemata, symbola
e quas vocant Zypyras e alia signa practica quibus reuendat vita ciuilis.

Obiijtur 2do n nisi violenter atq extorte affingi
poe huiusmodi similitudines caeoeby solum moralibus, quis e. dicat
chirographum aut tesseram aut petitionem legati alicuius apud Pontifi=
cem ee matrem, matricem aut uberem vel vaculum effundens gratiam,
quam deinde Rex aut Pontifex conferret, occurrit e. Smta vasa grae, n
ea illam fideliter continent, vt per se patt, sed quatenus ex illis gratia egredit
in Ecam.

Pth 4to ex S. Thoma ubi, qa alioquin Smta Euangelica n
excedunt racem signi cons, ex ee e. si apud homines operentur aliquid
ad praesentiam signi, n sequitur illud excedere racem signi ad placitum,
nam ad erectionem vexilli vel sonum tubae vel campanae homines uter ca=
pessunt e pugnam, vexillum a. e campanae sonitus ponuntur intra lati=
tudinem signi ad placitum, neq e. ocia signa ad placitum sit speculatiua,
imo vero signa quorum frequentissimus vsus ciuilis sit coniuncta practica,
hoc a. si videtur satis ad Smtorum nrorum vim e excellentiam iuxta dicta
SS. explicandam. propterea Catechis. tit de Smtis & sequitur cum inter
signa ad placitum ponunt vexillum qd signum ad placitum, subnis
tari alia signa quae vim efficiendi hnt inter quae reponit Smta.

Pth 5to: qa si aliqua tessera in signum ex pacto v: aperi=
endae ianuae, si inquam, haberet hanc excellentiam vt oblata iantori
recuperet hatim oculiem figuram e habilitatem claves, per quam
etiam physice, qua ianua aperiretur, longe plurisi aestimaretur e tan=
quam admirabile quodam signum celebrari poet, cum ergo videamus
a SS. PP. summa cum admiratione extolli signa haec Euangelica ad
gratiam conferendam qtinet ad eorum excellentiam vt n solum mora=
liter e illis praestrtur sed per illa etiam physice virtute moraliter hatim
insignita physice Deus gratiam operetur.

Vltimo probant nonnulli, qa Concil. florent. e Trid. cum
hatuit Smta n solum conferre gratiam sed etiam continere, cum n poit
hoc illigi de continentia fidali, debet, vt exponit Catechis., de continentia
virtutis alicuius illigi, at haec aliquid aliud e quam rac signi significantis
merita passionis Chri, tum qa hanc significationem haeretici n ne=
gabant, tum qa imago Crucifixi hanc continentiam e affectionem hit
qa maiorem similitudinem nullam quam etiam haeretici asserebant,
Verum ergo huiusmodi decretum de continentia gratiae erectum sit contra
haereticos aliquid plus quam continentiam, quam sit chirographum, impertabit.

Con=

Confirmatur: qa duo fuere potissimi errores in hac maa. primus qd sola fides iustificet v. g. baptizatum. 2dus qd corporalibus symbolis qualia sunt sancta gratia in tali producti non posit. Si videntur a. asseruisse aut potuisse ullo modo asserere qd Deus ipse nequeat iustificare existentibus sensibilibus rebus, neq qd Sacerdos v. g. dum dicit verba consecratoria hoc est corpus meum non loquatur in persona Christi aut qd Christus impetrare non possit, ut gratia huiusmodi conferatur. Et negaverint proinde dari virtutem illam inenarrabilem quam SS. PP. et Concilia et Catholici tantopere celebrant et miranbur.

Colligitur virtutem hanc effectivam gratiae non esse aliquam rationem positivam certaliter infusam et inhaerentem ullis rebus puta aquae oleo et sono verborum sed superadditam illis a Deo, ipsemet testimonijs quibus haec virtus astruitur ipsem dicitur esse virtus a Spiritu S. recepta per invocationem Trinitatis etc. quibus verbis significare solemus virtutem superadditam non innatam, neq e. Et necesse locutiones illas figurate aut extorte accipere cum proprie possint illigi. Confirmatur hoc ex rationibus quibus alibi probavimus talem vim obedientialem active productivam omnium rerum non esse identificatam positivam rationem in omnibus rebus.

CAPUT V.

De natura virtutis instrumentaliter operativae ad interiorem effectum Sacramenti.

Quaeres primo: An virtus haec sit naturalis an vero spiritualis. Ratio dubitandi est qa nulla qualitas spiritualis inhaereat rebus corporeis, sicuti nulla qualitas corporalis inhaereat spiritualibus. Ergo. Pervius accidens haberet modum existendi proprium sua naturalis si haec qualitas spiritualis esset in re corporea. Contra vero non est esse naturalis qa virtus naturalis non naturaliter productiva praeter aut rei spiritualis cum sit superioris ordinis.

Pr. primo hanc difficultatem plurimi solvunt quam esse ordinis cum fateri debant sancta Evangelica continere in se vim caeli, si e. dicas continere vim moralem vel ista vis moralis est in ordine spirituali et supernaturali, vel corporeo et naturali; neq e. dicas esse denominationem tantum modo extrinsecam a dignitate Christi Dni, primo qa hoc modo abluvio baptismi v. g. esset actio non solum significans merita passionis Christi quae fuerunt infiniti valoris, sed revera esset actio de novo huic infinitum valorem mirum a. et qd Concilia et PP. qui tantopere extollunt excellentiam sanctorum nullam mentionem fecerint huiusmodi recentis infiniti valoris. 2do qa moralitas pontur quidem in actionibus naturalis non a. in rebus mere naturalibus, hae a. virtus ponitur a SS. PP. etiam in aqua et oleo.

Ubi

3tio cum Sacra dicantur instra apta Dei coetera instra ñ fiunt
apta per formam extrinsecam, v.g. securis ñ fit apta ad scindendum per
figuram alteri corpori non habentem. ultimo quis dicat dignitatem
personae Chri esse permixtam oleo Sto Pro tñ de hac virtute instrali dici
non potest. qd si asseratur moralitatem hanc esse formam spiritualem in-
trinsecam quomodo haec erit in aqua et verbis, quae et extra mere corpo-
ralia. propterea.

Rs. 2do virtutem Sacramentalem satis congrue poni formam
quandam spiritualem. Pbr ex PP. inter quos Chrysost. Chom. j. in acta Apolo
fuit praecipuam partem baptismatis esse spiritum S. 2do virtutem spiri-
tualem, neq a. Spiritus S. est pars Sacrti. Beda relatus a glossa in cap. j act.
Apostolorum, Baptisma ratur, inquit, in duabus naturis corporali sc. et spiri-
tuali, qd hoc qui baptizatur constat etiam corpore et anima. Ambr. j de Sacris
cap. j. Nuseng lib. de optimo denig Chrysost. hom. 35 in Joan. Pro 2do:
qa termen eig specificatus est actio seu gra productio spiritualis est,
nego obstat qd subm sit corporeum, nam etiam sta modus informat corpo,
qd sit etiam a Deo recipere forma accidentalem spiritualem quae de se ne-
cessitabit subm spirituale. vt tam st hos vel Angeli substantiam, neq hoc implicat.

Ex quo sit solutio ad rationem dubitandi, modo est existendorum
immutabiliter in subto corporeo ñ est via propria sta realis vt nulli acci-
dent supranali competere. sed 2do in subta mata ñ est sicut sta realis,
cum ñ pendeat in sua existia a subto corporeo sicut pendet hoc acci-
dens, qua mutis nega apparet repugnantia cur accidens spirituale
ñ posit infoare subm corporeum sine dependentia in existere ab
ab illo, nimirum suppleante Deo causalitatem subi. qd a. forma
accidentalis corporea ñ potest poni a Deo in subto spirituale dummodo
illud ñ extendat repugnantia assignanda est.

Obyces: si virtus etiam formativa corporis organici
dicitur spiritus a quibusdam physicis cum ea sit corporea, ñ poterit
argui spiritualis virtus in Sacrto ex vocabulo Spiritus a SS. PP.
usurpato. Rs eos Phos putasse virtutem formativam esse spiritua-
lem derivatam ab intelligentia Coelorum motrice, vt maxime appa-
rere existimabant in ijs quae fiunt ex putri. nobis a. satis fuit
ostendere vocem Spiritus ñ semper significare ~~rem~~ spiritualem
substantiam, sed aliquando etiam qualitatem.

Ocares 2do: an huiusmodi virtus sit sua permanens et
completa in ratione causandi, an vero fluens et incompleta? Rdet
S. Thomas in 4 dist. j. art. 4 huiusmodi virtutem esse aliquid in-
completum et fluens, quam sententiam retulit de veritate q. 26 art. 4
ad 4. dicit. a. virtus incompleta quatenus ñ habet in se rationem unitatem

cum

cum effectu, sicuti hic calor in igne, qui è virtus completa calefaciendi,
neqhit racionem effectuum effectu qualis reperitur in ea aqueitate, quo
modo producit lumen calorem, sic è quodammodo effectus è per modum vitae,
qualis est species colorum in aere ad producendam &c.

Pbtio. 2mo ex S. August. qui sicuti tract. 80 in Joan.
& lib. 1 contra Faustum cap. 11 agnoscit in Sacro urna admirabilem,
ita illam lib. 9 contra Donatistas cap. 24 vocat sanctificationem Sacri,
qua quando praeto à salus in nobis perficitur, ac proinde assignat illam
per modum causae actu fluentis & momentanei. quem modo illegit et
Arnob. in psal. 12 dum per aqua sanctificationem nos consecrari docet.
verum Eusebius sive vt alii volunt Hieron. tomo 9 in hom. de Sacro cor-
poris Dni postquam Sacri partem fecit praecepto Dni creantis quo repente ex
nihilo mundum substituit. dicit. Ergo a huiusmodi virtus est aliquid
incompletum modo explicato pbt: ergo non è fundum ponendi entitatem
maioris perfectionis, cum praesertim hoc modo magis accedatur ad racio-
nem instrumentorum, quae ex in usu communi horum, & nemo magis proprie accipiat
Concilia & PP. qui Sacra instrumenta Dei apta vocarunt. Confirmatur: qa
licet virtus completa esset perfectior vel ag perfecta atq ipsa gratia quae è
effectus, ergo videtur inconveniens.

Colligitur ex his huiusmodi virtutem revocari posse ad
ad fundamentum qualitatis, cum sit quoad quoad omnem actuam imperfecta
tem, qualis ponitur ab aliquibus virtus impressa in instrumento artificium
& species coloris in aere ad efficiendam visionem, & lumen solis in corpore
reflectente, & producente lucem intensiorem &c.

Colligitur 2do Sacra sive potiorem sensibilem non producere intrinsecam gratiam per modum virtutis effectivae sed potius per modum
habentis huiusmodi virtutem, vt etiam citati PP. loquuntur.

Quaere 3tio: an huiusmodi virtus habet intrinsecam de-
pendentiam a Chri passione? Et ex S. Thoma hic q. 62 art. 5.
virtutem hanc salutiferam a divinitate Chri in ipsa Sacra derivari
per eius humanitatem tanquam per instru conjunctum divinitati,
sicut manus & instrumentum vel stia, ita vero salus nobis datur ex con
Chri passione & pro nobis, vt passim dicitur in Script: fit vt huiusmodi
virtus pendeat a Chri Dni passione vt acceptata scilicet per illam
actum virtutis voluntatis humanae in Chto, cui Deus ex pacto redemp-
tionem humanam promisit & ipsa quam illam exequitur. probatur
art. 8. dicit manifestum è ergo a passione Chri tanquam ab effici-
ente. de quibus loquitur? Convenienter servatur virtus sanctificativa
ad Sacra novae legis a Chri ad Sacra veteris legis, in qua tn & per fidem
passionis sanctificantur etiam PP. pro quare intelligenda.

Notandum

Notandum 1° imo poe explicari multiplicitr. imo quatenus nui extitisset Chri passio ñ confertetur talis virtus hmtis. quia ratio huius accepta solum arguit dependentiam illam diminutam atq imperfecte reducatam ad genus causæ efficientis ex natura actuum liberorum Dei quæ vult vt ñ existat hæc virtus nisi praecentiente Chri passione cum qua proinde connexa ē, sed hoc modo ota bona spiritualia dependentiam habent a Chto. Deq. c. Ephes. 1. benedixit nos in oi benedictione spirituali in coelestibus in Chto. 2do ipsi illegi dependentia magis proprie pertinens ad causam efficientem, vt puta ex actu illo quo Chrus acceptavit mortem pro salute horum sequati nunc actu quo Chrus hic ē nunc vult exequi salutem conferendo talem virtutem baptismo. ex qua voluntate oi=pota Dei subordinata illi determinatur ad virtutem producendam quæ propterea habet dependentiam propriam saltem modalem a Chri passione in genere causæ efficientis.

Notandum 2do aliam dependentiam poe asseri huic virtuti intrinsecam duplicitr. imo si hæc virtus ē actus productivus illius ponatur tanquam duæ vires distinctæ modaliter, ē sic dependentia poterit cum ipsa actione identificari, sicut dependentia luminis a sole habet fualter ex actione solis quam dependentiam ñ haberet idem lumen si a Deo produceretur. 2do si hæc virtus ponat vt modus identificatus cum sui productione, quomodo actus vitales ex conuntur ab aliquibus indistincti a suis productionibus, ē hac ratione praesens dependentia a Deo per Chrum ēt identificata huic virtuti, quæ sive poneretur in ordo spirituali sive in corporali penderet per seipsam ordine transcendentali a Deo per Chrum patentis humanitatem. qui dicendi modus sicut tollit multiplicitatem entium in actione et termino ita arctiorem pgit coherentiam capitis ē membrorum, idē Chrum influentis vitam in homines. notus igitur ē vt sive per actionem distinctam sive per seipsam hæc virtus a Chro patentis humanitate dependeat. neq dicas fua spiritualis ñ ipsi ullo modo pendere a re corporea, ita species intelligibiles vt fiant pendent a phantasmatibus ē ab actu imaginabili. neq videtur impossibilis ratio spiritualis quæ ñ post existere nisi Chrus Dns praexistat, imo tale quid ordinem substificat ratione suæ productionis habere videtur.

Quaeres 4to. utrum hæc virtus sit una ē simplex, an vero multiplex ē composita? Rsl ex S. Thoma q. 62. art. 4 ad 1. hanc virtutem regulariter saltem loquendo ē unam ad eum modum quo dicitur eadem vis agentis principalis in plurib instrumentis ordinatis ad unum, ē igitur hæc virtus ñ unum quid simplex sed constans ex plurib carnalibus, quarum una ē in mata v. g. in aqua baptismatis, altera in forma seu verbis baptizantis. ē quidem 2do

virtus

virtus reperiatur in aqua ac proinde in materia etiam aliorum sacramentorum, cum sit eadem ratio, sicut ex omnibus et PP. allatis. Quare reperietur etiam in forma habetur ex ipsem, qui non minoris imo plurisfecerunt formam sacramentum quam materiam, quae excellentia in omnine ad effectum illigi et ac debet, ut patebit infra. cum igitur sint plura ibi partialia, id est, res et verba, paretiam et alures esse virtutes inexistentes.

Colligitur ex his imo vnam virtutem partialem quae ac reperitur v.g: in aqua abluente non esse de se sufficientem producere effectum interiorem, nisi accedat alia virtus incompleta verborum, sicut vnus non habet tantam vim ut attollat aliquo pondus, accedente auxilio alterius illud attollit.

Colligitur ergo Deum plus minus attemperare huiusmodi virtutes partiales modo in pluribus partialibus totis modo in paucioribus prout naturae cuiusque sacramenti constaret pluribus vel paucioribus partibus conflantibus materiam et formam et prout agendi ratio requirit, si e.g. sonus verborum per accidens non esset aptus ad eum qui baptizetur, tunc vel in aquam abluentem totalem virtutem Deus ponit, vel si vellet ponere partialem supplere posset concursu alterius compartis quae non sit agens in distans. ex quo etiam.

Colligitur vltimo cur Conc. et PP. claris et frequentis virtutem hanc tribuant max ut aqua, oleo, chrismati quam forte partibus formalibus, aqua et oleum et similia cum deceant abluere et ungere, semper et essentia ibi sumpsuti sicta, ac proinde non periculum peper accidens talis virtus autem actio non requatur sublatis reliquis sacramentis.

Quaeres vltimo an huiusmodi virtutes partiales sint homogeneae, an vero heterogeneae inter se? Dicent aliqui existimantes hanc virtutem non solum esse in aqua et verbis Baptismi v.g. sed etiam in intentione baptizantis; respondent, inquam, esse heterogeneas, cum e. virtus quae in huiusmodi intentione, utpote distans a baptizato nunquam per se ipsam potest producere. quam si ad illam producendam concurrat medi: ate producendo virtutem in verbis et huiusmodi intentione provenientibus. consentaneum a. et ut sic vitarum aequivocion, alioquin huiusmodi virtutes alias atq alias in rebus propinquis producerent connaturaliter ut in aere, et vestibus et similibus.

Respondetur tamen secundo huiusmodi virtutes partiales esse homogeneas inter se, quia cum esset ratio assignata, ne genim huiusmodi virtus existit in alio subiecto quam in materia et forma sacramentorum, ut infra docebimus, non est cur multiplicetur diuersitas naturae in hisce virtutibus.

Caput 6.

CAPVT VI.

De causis huius virtutis instrumentalis.

Quares 1mo: quæ sit caa efficiens huiusmodi virtutis? pro solutione.

Dicendum 1mo caam per se physicam principalem esse solum Deum. Pbt ex Ephes. 2. Deus nos saluos fecit. & Baruch 5. Dno Deo nro iustitia, nobis a. confusio faciei. & psal. 83 gratiam & gloriam dabit dns, siue per se siue per instru, eadem e. ratio & ita exponunt PP. soli Deo tribuentes sanctificationem quæ habet per Smta. Cyprianus de serm. de baptismo Chri: remissio peccatorum siue per baptismum siue per alia Smta donetur angria Spiritus Sti & ipsi soli hiems efficientia priuilegium manet. Ambros. 1 de Smtis cap. 5. aqua opus est Spiritus, si operatio e. August. epla 23 aqua exhibens formam Smtu gratiæ & Spiritus operans intrinsecus beneficium gratiæ. & in illud Joan. 1. ipse e qui baptizat, solus, inquit, Deus baptizat interiorem. atq hoc idem habet ex Trid. ses. 6 cap. 7.

Quarto 2. e utrum potest dari creatura cui tanquam agenti principali in ordine caarum 2darum conueniret gratiam conferre & contra negatur 1p. varias rationes, quibus addi pt illud morale & receptum axioma id nullus at authoritate propria e si petita facultate adoptare alicui in finem alterius, perst infra ordinem a. gratia habetur Eliano Dei.

Dicendum 2do caam physicam huius virtutis per modum instrumenti præcipui e conuenire Chro vt homini, quatenus per potestatem sibi traditam vult hic & nunc dare gratiam per Smta. Pbt ex Ephes. 4. vbi dicit Apls vnicuiq datam e gratiam secundum mensuram donatis Chri, iuxta illud psal. 67: ascendens in altum captiuam duxit captiuitatem dedit dona hoibus, ex voluntate igitur dandi gratiam per Smta instrahitur agentis, sequitur productio etiam virtutis instrahis ab officina Dei, quæ sic modo determinatur ab huiusmodi actuali voluntate, atq ita Chrs vt homo e caa etiam physica e per modum instrumenti coniuncti pp. unionem hypostaticam, qua posita diuinitas humana secundum modo a verbo cui e unita.

Quares: utrum sit caa per se an per accidens? Rs simpliciter & absolute etiam sine vlla suppositione n e caam per se, sed ex suppositione potestatis ex meritis acceptæ sequitur

physica

physice etiam producto gra ad eiq voluntatem.

Dicendum 3tio caam instrumentaliter efficientem per modum instrumenti separati qua moraliter et physice applicat res sensibiles sive maam proximam huiusmodi virtutis et hanc qui dicitur ministrare Sma, puta qui baptizat, confirmat etc. et primo quidem qd sit aliquo modo caa ptt qa eius praexistentis operatio aliqua requiritur v.g. abluto et verba quibus ponitis haec virtus a Deo infunditur et infra patebit. 2do dicitur instrumentalis qa virtus haec Smtalis non ex hoi detinto neq naturaliter cum sit ordinis supernaturalis, neq moraliter vel ex aequalitate meriti aut satisfactionis puri hois ubi praesertim relicti. 3tio dicitur per modum instrumenti separati ut minister de quo loquimur distinguatur a Chto Dno, qui quateng hoo peculiarem hi coniunctionem cum Deo, qualem hoies alij non habent, propterea sicut manus quae movet ab hoie dicitur instru coniunctum et assimilari solet Chto Dno quateng hoo, quateng vero vi motus a manu movet lapidem dicitur instru separatum cui similis est hoo ministrans Smtu quateng dicitur applicare moraliter duplici modo. primo quateng in ministro requiritur intentio, oportet e. S. Thomas ait ut minister se subjectat principali agenti per intentionem qua intendat id facere qd facit Chto vel Ecclia. 2do quateng ut hoo conferat ad effectum Smtu oportet ut sit a Deo institutus et sit legitimus minister, neq e. quivis hominum valide confirmaret aut abluere. 5to dicitur physice, qa requiruntur physica aliqua applicatio maa ac foa ut ptt per singula Sacra. aliqui praeterea volunt in qs Smtis, quorum administratio requirit characterem in ministro, ipsum etiam characterem per se concurrere sicut lumen concurrit ad calorem producendum, de qua re alibi. 6to dicitur hoo, qa sermo est de providentia Dei ordinaria, extraordinaria enim potest Deus Angelum destinare ad conferenda Smta saltem secundum effectum. propterea si bonus Angelus administraret baptismum ratum erit Smtu. 7mo dicitur minister Smtu vera illud Corinth. 3 quid est Apollo et quid est Paulus nisi ministri eiq cui credidistis. ad hoc ora refert illud idem: ego plantavi, Apollo rigavit, sed Deus incrementum dedit; et illud Hieron. in cap. 4 Isaae qd hoo tm aquam tribuat Deo a Spiritum S.

Quaeres 2do: quaenam sit finalis caa huius virtutis. R. finem proximum cuiq consequendi gra non solum existiam sed etiam hi haec virtus, ee vel gratiam ipsam sanctificantem vel eius dispositionem, ut infra patietur, et e. virtus etiaiter ordinata

ad huius=

ad hujusmodi effectum ē ad nihil aliud proxime inserviit, vt probatum ē.

Quares tertio: qua sit caa formalis? R. ē qualitatem hanc influentem incompletē productuam interioris illius effectus, quae vel per seipsam vel per sui productionem pendet ab humanitate Chri patientis modo explicato, prout informat ebtu sibi correspondens, vt habetur ex dictis.

Quares vltimo: qua sit caa subjectiua illius? R. ē maam ē formam simbolum saltem secundum aliquid eorum, quae responsio pendet a quaestione iam examinanda.

CAPVT VII.

Quo tempore vel momento detur haec virtus instrumentalis?

Ad dubitandi ē, qa cum tam haec virtus quam effectus eius sint res spirituales ē carentes contrario debent fieri in instanti, vt patet ex alio capite simta vt sicut entia successiua n possunt producere in instanti etiam terminatiuo, ēd atq; imo qa nihil caat physice dum n ē, entia successiua n st in instanti ē nihil producunt in instanti praesertim terminatiuo. Confirmatur: qa in instanti n abluto sed abletum ē ē, n ablutio confert gram sed abletum ē, ē sic ablutio ad summum erit maa remota n proxima.

2do pbtur: qa hoc modo n simplici esset eius termino attribueretur productio physica grae, simplicia. conueniret caae solum moraliter, qa scilicet virtus illa physica ponitur in terminatiuo indiuisibili n haberetur ex naa simbolis actionis quae praeteriit, sed qa Deus vult ibi camponere sicut promisit se facturum.

Tertio pbtur: si verba simbolica dicuntur caae physice qa terminantur vltimo illo indiuisibili, cum verba etiam praecedentia n essent alia simbolo sed quae eodem tenore ac serie proferuntur terminentur eo indiuisibili, etiam illa dicenda erunt caae physicae gram.

Quarto si quando sphaera deberet tangere planum, sphaera annihilaretur excepto puncto secundum quem faciendo ēet contactus, tunc etiam si punctum illud vniretur plano, tā sphaera n diceretur tangere planum, qa n existit cum illo puncto, ita cum simta n sint res in illo instanti terminatiuo n possunt dici agere quicquam in illo.

Quinto

Quinto: Smtorum partes n et quo physice unum sed
unitum ex arbitratu & qd ultimum indiuisibile dicatur agere
in virtute praecedentium n pt illis nisi de virtute e nexu morali.

Ultimo in qualitate qualis d song n dantur indiui=
bilia terminativa qa darentur etiam inexistentia quae in motu
saltem n dantur, cum igitur song sit talis haec vt cessante motu
locali desinat, habere indiuisibile terminativum n pt. ex quibus
colligitur Smta d caare physice in instanti terminativo, ac proinde
neq tunc produci virtutem instralem qa et frustra.

Porro haec argta quae censentur magni ponderis duas
difficultates inuoluunt; vnam circa obj entis successiuis,
quasi n poet e caa physica pro instanti terminativo qa tunc
n existunt. alteram prorsus Smtorum quae peculiarem hnt circa
hoc raem. Quid ergo facit ad primam difficultatem.

Notandum & effectionem caadi sequi ad effectionem cedi
vt pt. n oportet igitur vt caa successiua certent saltem semper ad
modum quo caa permanentes producunt effectus permanentes, vt
scilicet sint virtutes agendi respectu effectuum permanentium, cum
satis si fuerint vel sint conditiones praeuia vel raes quaedam pra=
requisitae quoad existiam ad habendum effectum, motus e. regu=
lariter d ordinatus ad acquirendum quid permanens, praesentibus
e. habitibus cessat motus ac proinde effectus intentus pendet aliquomodo
a motu praecedenti vel mediate vel immediate, quomodo a. entia
successiua aliquando concurrant etiam immediate efficiendo ad
aliquos effectus examinari pt in ys experientys: Primo e. 2da
pars alicuius motus caati a jma, qa n existeret 2da nisi praeexis=
teret jma, neq tn tunc existit tunc actu pars illa jma? rursus
aqua motus ex alto frequens e validus figurat lapidem excauatum
stu, n tn ille motus existit in eo instanti quo primum d figura concaua.
3tio song effectur ex motu locali etiam vehementi duorum corpo=
rum quorum vnum percutiat alium, e tn cum inequit song motus
ille prior ac vehemens duorum corporum praeteriit.

Pues jmo: corpus mobile e illud qd per suam solam acti=
uam caat 2dam partem motus post jmam & excauat lapidem. & cor=
pora sonora post percussionem producere sonum, motum vero antece=
dentem e dispositionem praeuiam in genere caae maalis. Sed contra,
qa huiusmodi corpus d produceret 2dam partem motus neq figuram
in lapide, neq tn sonum nisi praeexistisset motus qd videtur suffi=
cienS vt aliquid reductiue attineat ad genus caae efficientis. Confir=
matur: qa id qd n existit magis alienum d a raoe caado maaliter,

quam

quam a rade cadi efficienter; vel certe in semel concedatur aliquid n existens cadere maaliter cur n poterit cadere efficienter tanquam aliquid prærequisitum.

Dices 2do: semper motum antecedentem relinquere aliquid sui sive a se productum qd deinde remanet simul cum effectu puta aliqd vbi corporis qd motum e. Sed contra, qa in 2da parte motq n e vbi prima partis motq cum mobile sit in alio loco, 2do nos loquimur de effectu qui e immediate post motum, vt vbi corporis primo quiescentis, qd vbi n erat in motu, vbi e. corporis qd mouetur respicit locum maiorem corpore, vbi vero corporis quiescentis adæquatum loco.

Dices 3tio: sola motiua e do se determinata ad effectum diuisibilem cum quodam ordine partium, quando ergo producit primam partem motq illa n sit de conditio prærequisita ad agendum, qa e ipsemet effectq partialis, conditio a. sine qua n verq operatur e aliqd prærequisitum ad effectum n ipsemet effectq virtutis. Sed ex hoc argto colligi primam partem motq n esse conditionem sine qua non, qualis e mera applicao v:g: ignis ad calefaciendum, sed negari n vere qd illa prima pars motq etiamsi sit effectq partialis respectu virtutis actiuæ, tn sit aliquid prærequisitum quoad ratiam existiam respectu 2dæ partis motq, ac proinde n sit aliqua rao strictq reducitur ad cam efficientem.

Colligitur ex his ad caelitatem impfectam motq satis esse si vero dici posset sui immediate ante præexistisset motq sic effectus n existeret vel n eodem modo se haberet quo se facto se hr.

Obiicies 1mo: dependere efficienter ab alio e existiam vnius inniti existiæ alterq stat vna sublata neq existat alia & requirit mutua coexistia. 2do operao e egressio effectq ab operante & nisi sit simul orens n erit operao. 3tio operao fiet at relaoem realem cati ad, cam, relao a. erit mutuam coexistiam extremorum. neq satis qd ea immediate ante existeret, nam si nunc n existit perinde e ac si nunquam extitisset, imo qd nunquam extitit plus entitatis hr quam in qd præterit, qa illud hr e in sola caarum naalibus, præteritum vero n hr co in se neq in causis naalibus.

Et vt ad unum transeat qd dependere tanquam a virtute aliqua sit illi existenti inniti, quamuis hoc magis proprie se cadmaali dicatur, qa a. dependere ab aliquo tanquam a constitutiue sine actualitate præuia sit proprie inniti illi existiæ probandum restat, satis e. e ad aliquam dependentiam si effectq indigeat vt ponat aliquid aliud immediate antece, vbi ipsi inductione allata.

Ad 2dum

Ad 2dum Ar esto q̃ operatio sit egressio ab operante.
ratione sua virtutis operativa quando debere simul existere colligimus
a posteriori, h̃ tñ hoc transferri debet ad omem conditionem aut rationem pra-
xim de qua loquimur.

Ad 3tum Ar n̄ semper relationem cāti ad cāam ē relationem
fundamentalem vt fit ē aliquando rebus transcendentalis. q̃d a.
rem n̄ sit in ordine ad effectum existit immediate antea cāam ē minquā
illam extitisse habemus ex cāum inductione in qua dda pars motus ē exis-
teret nisi praextitisset prima, quæ prima quamvis vt preterita perori
sit conditionis in ordine ad existendum in se quam illa res quæ hunquam
exstitit, ad in rōe nāti cāæ, tñ prima pars motus preterita existit in
aliquo sui ad habente dependentiam aliquam ab illa quā dependentia n̄
haberet a se quæ nunquam extitit q̃ satis ē notis.

Ulterior ex his in cāde extrum successivorum maximā
rationem habendam ē illis ultimis terminativis, q̃a tunc exentur actio imme-
diate producens effectum, q̃d in Sntis dicendum ē sive ponas cāalitatem
physicam sive moralem, q̃a aliq̃d instans dari debet in quo producatur
gra absoluta v:g: ablutione ē locutione ministri, ex quo etiam habetur
quam probabiliter aliqui respondeant ad primum argtm allatum, negant
s. entia successiva h̃ hoc physice concurrere in ultimo instanti termi-
nativo, in quo propterea virtutem instantalem produci putant.

Verum quoniam ex propria rōne Snti certior ē facilior
nascitur responsio ad obta propterea, q̃d facit ad 2dam difficultatem.

Dicendum ē primo ad certam Snti v:g: baptismi n̄ satis ē
actio successiva ablutionis ē locutionis, sed requiritur aliq̃d instantaneum
terminativum in quo sit verum dicere nunc ē effectu sensu verborum
ē significato. Pbr primo ex Silvestro Papa, qui vt refert Nicephorus lib. 7
histor. cap. 33. exhortans naam baptismi dixit aquam per invocationem
Trinitatis concipere divinam virtutem. rursus Cyrillus catech. 3. per
invocationem Spiritus S. ait, accipere virtutem ē catech. 3 dicit: sicuti
post Spiritus S. invocationem fit ē angelis panis in Eucharistia, ita unguen-
tum (: loquitur de Confirmatione:) postquam consecratum ē energia manet.
cum igitur de rōne Sntōrum nova legis sit habere virtutem, ex vim
cāstituam nisi illa moralis sive physica dicenda sit ē ea habeatur per
ē post invocationem Trinitatis vt docent PP. oportet vt instanti saltem
terminativo quo absolutus ea invocatio habeatur hac energia. Confir-
matur ē explicatur: q̃a impossibile ē vt rtm actu recipiat aliquam
virtutem ē n̄ actu existat saltem secundum aliquam partem, cum ergo
Sntus recipiat virtutem in ultimo instanti oportet vt aliqua Snti pars
tunc existat.

2do pbr:

Pdo ath: qd alioquin daretur aliquando totum Sntu ribe collatum vt n ponente obicem & n haberetur grãa ex opere operato sive ex vi Sntor secundum ordinariam Dei providentiam, qd & falsum & contra conem sensum. Seq: ath: cum e. grãa conferatur solum in instanti & n antequam sit completa actio sacramenta necessario requisita, ea grãa n conferretur ex Sntu sed antequam illud efficeretur, sequitur qd si puer qui baptizatur v.g: in eo instanti ultimo moriatur, sequitur, inquam, qd recuperet totum Sntu & n det iustificatq ex illo, qa grãa ex Sntu conferitur solum vtentibus.

Tertio pbt: qa cum Sntu sit signum ad placitum oportet vt verum sit tandem dicere nunc completur significatio sive nunc perfectq sensq, sed absoluta actione successiva habetur significatio, vt constat & Doctrina, & novit Smtrosq apud Magistrum in 4 dist. 10 de Sntu Eucharistiae dicens, ante benedictionem alia species nominatur post consecratam corpus significatur. adeunt aliqui qd cum signum sit illud qd speciem inferit sensibus & per illam facit in cognitionem alterius rei venire cum productio speciem connaturaliter habeatur in instanti, concedendum erit aliquod instans quo verum sit dicere nunc primo producitur illa ultima species sensibus mediante qua qd illqd res significata, hoc e. instans quo sensq significatio & effectq satis & si Deo sit notum, neq e. & semper post ultimam literam, qa ante illam satis aliquando illqitur qd verba significent. Confirmat: qd hoc ipsum dicendum & etiam ab ijs qui ponunt causalitatem solum moralem, qd nnisi effectu sensu vertorum & impetratio & significatio requirita ad rationem Sntu.

Pricendum 2do de rotne Sntu novae legis n esse causam grãae in actu 2do causalitatis sed in actu primo. ath hoc e. in Sntu valido & informi, cum e. quis baptizatur cum peccato sequitur Sntu baptismi n tn fructum, praeterea Caritas in altari posita & Sntu neq tn altae gratiam causat.

Colligit 3mo Sntu novae legis si dicatur ex eo qd n amplius existat n causare physice sed moraliter, qa Deus supplet vicem illus Sntu praeteriti, & propterea n esse causam physicam in actu 3mo pro eo tempore quo fuit, si nimirum habuerit illam virtutem physicam, a cum qua tn Deus n & cooperatq qa reperit impedimentum morale, sed sublato eundem obice operatur se solo Deus qa promisit se collaturum gratiam sublato obice.

Colligit 2do Sntu Evangelij n modo condiae extraliter actione illa successiva quae intercedit & ultimo terminativo illus, sed etiam connotare virtutem physice causandi, hoc e. qd & habere vim efficiendi gratiam, ponitur in definitione Sntu novae legis n solum allata ab Hugone Victore & Magro sentent. cum suis, sed etiam recepta a Catech. Rom. quibus positis sit.

Prima

Prima conclusio. virtus physica instrumentalis datur in eo instanti
in quo effectus et significatio sacti in quo etiam aqua quantum est de se.
Prima pars probatur ex S. Selucetro et Cyrillo citatis qui virtutem huiusmodi
recipit per invocationem et post invocationem Trinitatis dicunt. rursus Ter-
tullianus lib. de baptismo aquas sanctificatas recipere vim sanctificandi,
et a. sanctificata per invocationem Trinitatis, sicut sombros. S. de sacris
cap. 5. asserit asserts aquam simul cum consecrata iam esse sanare. Confir-
matur primo: qa satis est si in eo instanti detur hac virtus in quo agere debet,
sed in huiusmodi instanti debet agere cum tunc producatur gratia et satis
est si tunc existat vno contra connaturalem modum entium supernaturalium spiri-
tualium fieret si in tempore virtus hac produceretur. Confirmatur 2do ex S.
Thom. in 4. dist. 8. q. 2 art. 3. ad 6 et in 2do scriptum dist. eadem q. vnica
art. 5. asserit virtutem dari per verba quando et in sua significatione completur
hoc est instanti termino, id est, non simpliciter ad secundum quid, hac et eius verba.
quando tria. 2dge 3 parte q. 75 art. 7. ad 5. vbi ait conversionem
panis in corpus Chri Dni fieri per verba quae a sacerdote proferuntur
et qd vltimum instans prolaturis verborum sit primum instans in quo
panis est corpus Chri. et ad 3 ait in vltimo instanti completi significationem
verborum quae est efficax in sumptorum formis. similia hab q. 78 art. 4
ad 3. quibus locis recurrit ad vltimum instans vt assignet istas vir-
tutes productivas. idem habetur ex q. 66. art. 8 ad 3 et q. 78 art. vltimo ad 2.

Prob. a. 2da pars conclusionis in qua dictum est hanc virtutem
etiam agere, sed quantum est de se non simpliciter et absolute semper,
qa cum gratia non infundatur a Deo ad instrum mere naturalem sed etiam
moralem quatenus aliquo modo etiam debitor est Deus ex conventione
facta et habita vtique demeritorum in suscipiente, ex eo fit vt ali-
quando etiam existente huiusmodi virtute non sequatur sancti fructus
subtrahente Deo concursum. probatur inquam ex Trident. sess. 7 can. 7
vbi datur dari gratiam per sacra semper et ob quantum est ex parte
Dei si recte illa suscipiant, id est, si sacra sint valida, si e. suppositum
etiam formata non limitate solum aut quantum est ex parte Dei sed sum-
pliciter et absolute conferre gratiam dicendum est. probatur igitur: qa
collatio gratiae quantum est ex parte Dei est positio omnium quae requiruntur
in actu primo, si e. aliquid qd a Deo fieri debet in ordine ad ha-
bendum actum 2dum non ponitur non datur gratia quantum est ex parte
Dei, deest e. aliquid antecedenter requisitum, cum ergo ad habendum
actum 2dum iuxta hunc ordinem providentiae requiratur in actu
primo huiusmodi virtus ea in sacro valido ponenda est, rursus cum
hac virtus naturaliter agat hoc ipso qd applicatur passo et dicit qd agit
sed limitate quantum est ex parte sua, si nunquam Deus subtrahit de sanctis
non coope-

n̄ coageretur, sicuti ignis si applicaretur corpori humano qd
dicatur incapax primarum qualitatum, dicetur calefacere
sed quantum ē ex parte rei; Pro a. hac limitāe addenda, fecis
colligitur vt dictum ē ex smto vatido ē informi tunc s. n̄ pro-
ueniret ex defectu smti qd n̄ detur grāa sed ex defectu dispositionis
vt suscipiendae v. g: baptismum.

colligitur ex his responsum ad argtu. ad 1mum s. di-
cetur smta ita ē entia successiua vt ētialiter importent etiam
instans terminatiuum siue in quo completur effectus song verborum
vel effectus significāe smti, ac proinde cāare quando et secundum
aliquam partem sui quae immediate cāatiua per virtutem receptam
baptismi s. v. g: inuoluit n̄ solum ablutionem sed primum ablutum ē.

Ad 2dam Rx productionem grāe tribui smto ratōe
illius terminatiui qd pertinet ad ētiam smti, vt s. dicatur smtu
cāare n̄ ē necesse qd secundum omnes sui partes hāt virtutem immediate
cāatiuam, sicuti non dicitur videre e audire quamuis n̄ omnes
sui partibus videat vel audiat sed solis oculis vel auribus. addi et
inter actionem successiuam smtalem e virtutem instralem dari
physicam etiam aliquem connexionem quatenus n̄ poneretur a Deo
virtus instralis ~~a Deo~~ in ultimo instanti nisi praecessisset actio
successiua smti. ex nāa igitur smtalis actionis pendet ponitio
huius virtutis n̄ connaaliter quasi sensibilis actio requirat virtutem
hanc spiritualem, sed ex arbitrio Dei voluntis n̄ dare hanc virtutem
nisi praecesserit actio sensibilis smti, cuius diuina conservationis ter-
minus e dependentia aliqua huius virtutis a verbis praecedentibus. ex
quo etiam habetur.

Rsto ad 3tium neg s. dicenti verba smtalia cāare
physice solum qd terminantur ultimo illo indiuisibili, sed qd cum
virtute existente in eo indiuisibili connectuntur per physicam aliqua
dependentiam ad verba ētialia smto n̄ vero ad ea quae n̄ sunt ētialia.

Ad 4tum Rx 1mo smta ~~solum~~ secundum aliquid ubi ētiale, s. ~~in~~
in instanti terminatiuo qd n̄ accidit in sphaera quae etiam n̄ illecebra
tali puncto haberet totam suam ētiam! Rx 2do negando seq. qd
verbum tangendi e impositum ad significandum aliquid extensum has
extremitates simul cum extremitatibus alterius extensi, vt habetur
ex definitione contactus 6 physic. sphaera a. destructa n̄ haberet am-
plius extremo ac proinde n̄ tangeret! contra accidit in actione, res-
pectu s. plantae quae nascitur ex semine arbor quae interdum in eo
instanti combusta e, dicitur tn cāa principalis ad actionem s.
catis e si hoc existat ex hoc qd aliud praeexistat e n̄ sit pars et c.

addi

addi ꝓt ñ ee hactenus obstaculum sphaeram tangere poe planum tactu
mathematico sive cum immediatae perfecta sed solum imperfecta et physica
quatenus sensus ñ ꝓt discernere corpus medium intercepturum vel inter=
ceptibile, qd etiam ꝓt a Deo extenuari minus et minus in infinitum.
res obstat demonstratio mathematica super hac re, et e. una ex ijs quae
procedunt ex datis sive facta suppositione, vt sensus sit si sphaera tan=
geret exacte planum tangeret in puncto quae consequentia demon=
strata e. ad statuendum a. simpliciter e absolute an sphaera poit
tangere perfecte planum nec ne ñ e satis mathematicus, cum plena
cognitio pendeat etiam ab experientijs physicis et perfecta cognitione
continui quae ad physicum et Metaphysicum etiam pertinet. imo cum
aliqui probauerint, qd sphaera ñ tangeret in puncto sequitur talem
contactum ee impossibilem, cum ex eo sequatur contradictio.

Sed quintum Dicent partes temporum quales sint voces ee
vnitas hoc modo potius quam alio ex arbitratu et tm producere aliquo
alituo physicum vt species audibiles, auditionem, verum nos ñ asse=
rimus, eas voces vt sic ee causas physice productiuas illius qualitatis
supernatalis quam Deus ipse producit sed causas morales quamuis
cum aliquo dependentia seu efficientia physica diminuta, vt ex=
plicatum e, hoc cuius aliquo modo dici ꝓt qd in virtute pra=
cedentium agat illud terminatiuum.

Sed sextum Dicent aliqui sonum produci in instanti
et perdurare in modico tempore, requiritur a. motus localis aeris,
vt per illum excitetur virtus audiendi ad efficiendam auditionem,
sed quoniam hoc videtur gratis excogitatum. Dicent alij cum
sono vocum, qui satis e vt sensus eorum illigatur, completur ante
vltimam litteram in eo instanti terminatiuo quidem significatis
sufficientis, sed copulatur respectu vltimae dictionis in eo, inquam instanti
sonum reperiri in aere quamuis tunc ñ sit motus localis. sicuti de cale=
factione dicitur in hoc instanti copulatiuo e calor quamuis ñ sit motus
esse calefactionis. qd si minister proferat tm litteras quae eo necessa=
ria ꝓt ad citiam fiat eghui in eo instanti terminatiuo totius
prolatis verborum prout illigatur haec prolatio vltimae syllabae non
esse amplius intra fauces loquentis sonus priorum litterarum
aliquis reperitur in aere quia earum sonus successiue pergit non
pendens coexistentia illius instantis, sed quoniam haec quaes=
tio vlteriore explicatione indiget atq exponitione maiore.
propterea sit.

Capt 8.

CAPUT VIII.

Utrum in sono verborum possit virtus instrumentalis existere?

Ad dubitandi ē, qa ex una parte sonus ē ens ex naā sua successivum sicut motus localis ē tempus. Sicut nunquam vales dicere in hoc instanti ē motus vel tempus, ita nunquam habes dicere in hoc instanti ē sonus verborum. Sed in nullo instanti dabitur hac virtus in sono. deinde si daretur in sono aliquo, maxime in sono syllabæ postremæ sensum complentis, sed in eo vel sn̄ datur vel frustra datur. Minor pt. qa in eo instanti in quo verum d̄ dicere prolāo ultima syllaba vel littera n ē amplius intra fauces loquentis v. g. baptizantis, sonus ultimæ syllabæ reperitur adhuc prope fauces loquentis procul ab eo qui baptizatur. Sed si in eo sono ponatur virtus vel sn̄ agit vel agit in distans. 3tio cum fōa sonitum sit ordo quædam ac proinde quantitas discreta per lōtem, ista virtus erit separata in multis quæ fōa ordine distant v. g. a sustinente sonitu. denum quando profertur ultima syllaba vel littera cæteræ transierunt. Sed si virtus datur in ultima syllaba n dat in fōa verborum sed in aliquo minimo fōæ etiam distante. Contra vero ex alia parte PP. & Theologi mages extollunt virtutem fōæ quam mātæ in sntis dg postulat proportio cum agentibus naālibus quæ per fōam agunt ē n per mātam, vt igitur, quomodo hoc fieri possit, illigamus ex naā soni videbit considerare ea quæ interedere solent in sono valde sensibili qualis habetur ex metallis puta malleo percutente laminam aliquam aeneam vel argenteam.

Notandum ē. ē primo interedere duo corpora solida seu dura, nec ē. mollia vt spongia & lana quamvis invicem percussa eo modo resinanent. 2do requiritur vt unum in alterum incurrat, si ē. remota duo manserint n fit sonus. 3tio vt applicatio mutua fiat motu veloci & vehementi, si ē. motu tardo unum longe accedat ad alium sonus huiusmodi n audietur. 4to in huiusmodi percussione sentitur sive frangitur aer ad partes circumiectas seu laterales mallei, quæ aeris fracto n ē satis ad illum sonum, si ē. sublata inferiori lamina aenea malleus eodem modo ē vibraretur per aerem n sonaret ad eum modum. 5to aer directe subiectus malleo descendenti inter=

cepsus

cgatus a lamina & malleo ubi e regione respondentibus valde
addensatur, cum e. in descensu mallei n potest aër recedere ad latera
qa daretur in medio vacuum addensatur violenter ab agente for-
tiori se, ex quo etiam fit vt in percussione n fiat contactus cum im-
mediate afecta mallei & laminae, debusset e. aër a partibus medijs
ad extremam mallei partem nullo alio subintrante corpore moueri
localiter & sic in medio daretur vacuum.

Notandum 2do aerem quando diutius adensatur
inter huiusmodi metalla primo quidem incalescere, vt ptt ex tactu
metallorum, corpus e. nam aliquam connaturaliter occupant v.g. spatium
tripalmare si redigatur in spatium semipalmare fit calidus ad
sentum, accedit & motus qui & causa caloris. 2do aër summa vi den-
satus summa etiam vi vt primum ptt & ex qua parte ptt reducit se
ad connatalem raritatem. 3tio in huiusmodi reductione aër
pellit & quassat partes corporis propinquioris in qua concussione
editur etiam sonus vt apparet multis experientijs. primo e. vide-
mus malleum ab ipsa percussione resilire sursum angulum scili-
cet immediate ab aëre & simul auditur sonitus, ex quo habetur
aërem addensatum n solum cudere corpus durissimum, quabens n
unit se introrsus premi a corpore etiam duro, id fieri etiam ex-
plebitur aliorum corporum quamuis grauissimorum. 2do cum
quis verbera incutit v.g. manibus percipitur simul sonus & dolor
qui dolor oritur ex scissione seu fractione continui, quatenus parti-
culae manus quae ptt subiecta verberi quae mouentur ab eo loco in quo
erant respectu partium vicinarum ac proinde dissociantur. 3tio
si musicum instru ad aliqui sambucam nos artifolium & tymbo-
lum vocamus, si, inquam, tale instru obiectum lignea theca sonet
pulsatum a perito & alius aliquis manu tangat asserem superiorem
huic operculum percipiet tactu commotionem subiectarum manui
particularum lignearum quasi fluctuantium. 4to in explosione
tormenti bellici aduersus arcem aliquam narrant nulli fuisse se
murum sic discendi ac labefieri quam pila explosa murum feri-
gerit, aër e. impatiens hic & niche ulterioris extensionis ples
ht virium quam compago murorum.

Obiices 1mo: sequeretur ex diutis corpora sonora vt
campanas & similia in sonitu frangi debere. R. n frangi ouo, qa
pulsatio eorum n separat vnam partem ab alia per longum inter-
vallum, id per adeo modicum vt partes contrahentes vi sua
redeant ad naturalem statum, ne fuerunt in terra motu parietes
commoueri & sensibiliter aliquando secundi & statum ad pristinum

statum

statum se reducere. ex argto 2. colligetur tempore terræ motus
ñ esse discurrendum aut ambulandum in pavimentis præsertim
contignatis ne vinculo quassata quæ vni terræ motui resistit ac
postea reintegrat partes duobus contrarijs aut diuersis incur-
sibus resistere ñ possit; sic videmus campanas veteres qa infirmio-
res longo usu factæ st dum pulsantur facile soluere tempera-
mentum e frangi etiam si aliquo alio impulsu simul quatian-
quamuis leui, imo aliquando ex solo contactu alterius dum sona-
ret labefactata dicuntur, quamuis campanæ recentiores vtpote
magis firmæ ñ tam facile ex hoc periclitantur.

Obycies 2do: dum partes laminæ subiectæ ex aquo tan-
guntur a malleo ñ deberent fluctuare ac dissocari inter se sed
simul æqualiter introrsq fori e æqualiter resilire. R. particu-
las metallorum ñ se æqualiter firmas e dispositas ac proinde mo-
ueri inæqualiter, sd si aliquando est in hoc æquales, vt alegis patet,
partes auri affectissime exæquatas se, tunc dicunt sonum sube-
ram obtusiorem, qa minor o fluctuaõ e distractio partium.
his positis.

Dicendum o jmo virtutem productiuam soni se ñ solum
in metallis percussis sed etiam in aere addensato qui mouetur.
Prima pars habetur ex cori modo loquendi e sentendi, ideo 2. metalla
dicuntur cornua valde sonora, qa sonant siue producunt sonum. 2do qa
ad diuersa metalla diuersi soni sequuntur & concurrunt ad eam dif-
ferentiam e in genere cax e efficientis, vt per se pt. 3tio pt experi-
entia trabis alicuius oblongæ, si quis 2. vnam extremitatem huius
modi trabis extensæ in longum digito etiam leuiter scalpat, e ali-
quis alius aurem applicet alteri extremitati remotæ percipiet
audire sonum quem y qui e proximo circumstant scalpentem ñ
audiunt, sonus igitur ille e propagatus in longum a trabe in eam
receptus, si 2. fuisset sonus similis receptus in aere y qui proxime cir-
cumstant extremitatem qua scalpitur melius exaudirent.

2da pars pt: qa duo corpora dura dum valde con-
fligunt inter se sine dum se collidunt resonant, vt pt experien-
tia, iam vero ñ solum metallum sed etiam aer interceptus quando
e addensatus e valde durus e sicuti concutit metallum ita etiam con-
cutitur ab illo & etiam ipse aer sonitum suum producit. Con-
firmari pt experientia sagittæ vel lapidis qui summa in celeritate
per aerem, audiuntur 2. ex eo sonus saltuosus longe diuersus ab
illo quam sagitta e lapis ederet si a ligno alio vel lapidis quate-
retur & signum e ex aere etiam addensato procedere aliquem

sonum,

sonum, ex quo fit vt si Coelum sonatur aereum et Sol ac Stellae moveantur veut pisces in mari maxime sonitus et velocitatem maximam edceretur, quem fortasse asserit et putavit harmoniam esse Pythagoras.

Colligitur 1mo impressione mallei super laminam duplici vade laminam impelli ab aere. primo quatenus aer addensatus vnde durus effectus impellente malleo sequitur impetum illius, sicuti si lapis supra terram existens percutiatur a malleo in terram vlterius fertur et hoc modo aer nititur solum contra laminam et contra malleum. 2do aer redactus ad summam densitatem quam hic et nunc pati et conatur statim redire ad suam naturalem varbatim et sic non solum contra laminam nititur sed etiam contra malleum quem resilire facit.

Colligitur 2do sicut posito motu locali valido adventurno sequitur calor in corpore moto, ita posito motu vehementi duriorum corporum sequi sensibilem illum sonum id est tranquillitatem: ita corpus sonorum vt ex non sonante fiat actu sonans ab aliquo determinari debet, alioquin non esset maior ratio cur nunc sonaret quam prius oportet igitur vt lamina quae percutitur a malleo aliquam dispositionem determinativam in se recipiat mediante aere a quo tangitur. vltimo a. id ex malleo et aere sequitur et commotio particularum laminae, vt probant allata experientia. neque necessarium aliam qualitatem superadere. id confirmatur ex Jeremia 31. vbi de Deo dicitur qui turbat mare et sonant fluctus eius, turbatio a. sufficienter habetur per aquarum commotionem.

Colligitur 3tio sonum qui auditur ex percussione mallei super laminam aeneam esse compositum ex tribus tonis partialibus quorum vnus est laminae, alter mallei, 3tius est aeris addensati. id etiam patet: quia vno ex istis notabiliter mutato sonus diversus audiri solent. a. distinctionis gratia sic aptari vocabula vt vnum dicatur corpus percutiens, aliud sonorum, aliud medium id est aer. id. a. in eadem parte aeris aliures ac diversi toni reperiantur ita cum quis audit harmoniam a plurimis cantoribus effectam, auris e. in eodem loco immota percipit simul graves acutos et mediocres tonos, vtrum a. huiusmodi toni sint intentionales sive species, an reales non statuitur nunc.

Colligitur 4to sonum melius ac sensibilius propagari per sonora corpora quam per aerem, vt patet experientia trabis supra allata, cuius sonitus non auditur in aere a proxime circumstantibus sed ab eo remoto qui applicat aurem illi trabi.

Objicies:

Obycies: hoc modo proiuceretur maior effectus in remoto quam in propinquo contra conditiones agentium naturam. et confirmatur ex sonitu cytharae, cum e. brevis soni sit chorda pulsata movens aërem si in aëre sit sonus minor quomodo poterit in corpore cytharae producere sonitum maiorem? rursus ex antiquis historijs refert Clemens Alexand. lib. 6. strom. reperiri spelunca in qua dum ventus vehementior incepit producuntur sonitus non solum multiplex sed etiam harmonicus qualis editur a cymbalis musicae vide compositis. sed et addit reperiri scopulum ita planis cavernis atque adeo conformatis a natura extructum ut fluctibus eo vehementer agitatis reddatur amplissima multarum vocum melodia, qua vel Nautae dicuntur alliciendo ad syrtem illam canoram naufragium fecisse per harmonicas tempestates, hoc a. fieri non potest nisi aër et fluctus qui sunt ea a soni sint magis sonantes ipsi quam ripes et antra.

Ad praesens institutum satis est si in aëre sit sonus minor quoad sensibilitatem quicquid sit quoad realitatem, idem e. calor recepta in corpore denso percipitur magis quam recepta in corpore raro. similiter quando duximus sonum qui aliter constare ex sonis partialibus prius si illigantur tres vel foaliter vel virtualiter.

Ad 2do quando unum corpus est magis aptum ad habendum effectum aliquem tunc effectus huiusmodi in illo ad maiorem distantiam producitur quam in alio minus idoneo, cum igitur metallum et lignum et alia corpora dura sint magis apta ad propagationem soni quam aër qui valde tenuis et rarus est, non est mirum si sonus sensibilis per metallum et lignum per ad longiorem distantiam propagetur. ad experientiam cytharae Ad eius sonitum esse mixtum ex pluribus, imo ex sono chordae extensae et pulsatae quippe quae etiam non his circa se. corpus cytharae aliquem sonum edit. 2do ex sono aëris per crispationem addensatis et recedentis a cytharae. 3tio ex sono chordae et aëris facto versus cytharam et reflexio ad corpus cytharae a resilientes ad aures audientis, et sonus cum qualitas refrangit aut reflectitur in corpore idoneo intenditur notabiliter quomodo lumen solis incidens in crystallum aquae superponitur augescit ad sensum. 4to ex sono producto a corpore cytharae ad agitatum a concussione modica aëris producit et propagat suum sonum qui sonus est maior sono solius aëris, quia cithara ratione suae et configurationem et corpus magis sonorum quam aër, illud a. est valde sonorum ad quamvis parum commoveatur multum tu sonitum refert. quod si dicas ex orbis huic causis partialibus

nasci

nasci in aere sonum indiuinibiliter vnum aequipollentem pluribus parum refert ad rem praesentem. ex hoc fit responsio ad alias experientias, fistulae &c. illa constantes ex mãa metallica saltem tenura vel aliqua alia sonora secundum aliquas partes commouentur ab aere vel fluctibus & sic resonant. vt a. solent harmonica oportet vt habit musicas proportiones inter se, vt vna saltuet respectu alterius altering sit duplo maior & sic cum illa fiat diapason, quam consonantiam octauam vocant, respectu a. altering sit tantundem & semis siue sesquialtera vt reddat diapente siue quintam & sic de coeteris. alio etiam modo contingere fit a fistulae sonoris nimirum vna fistula hat duo foramina, maiora & minora cum particulis quibusdam sonoris & facile mobilibus per qua aer impulsus a vento resonet sicuti resonat exiens per foramina tibianum quando inflant spiritu.

Difficile & explicare vasa illa aenea disposita antiquitus per theatra n solum vt vox cantantium aperior vel eximior, qualem Nero Cesar habuisse fertur, plenior ac suauior accederet auribus, sed etiam vt vna voce cantantis percepta redderentur simul totidem voces quot vasa cét harmonica tn rade consona vel acutiores & graviores voce illa data vt scilicet vno cantante cantilena musica 5 aut plurium vocum disparium quoad soni gradum simul audiret. de qua re agit Vitruuius lib. 5 architecturae cap. 5.

Dicendum e 2do a corpore sonoro n solum produci sonum in partibus quae actu concutiuntur aut fluctuant sed etiam in proximis propinquis & alys deinceps intra certam sphaeram activitatis. Pri 1mo exemplo trabis allato, neq e. credibile & si ille qui scalpit vnqua vnam extremitatem illius eo leui motu concutiat ces particulas trabis oblongae vsq ad aliam extremitatem valde remotam. Sed 2do simili experimento si e. duo in via prope parietes alterius domus loquuntur tam submisse vt ab alys per mediocrem diuantiam ambulantibus n audiantur, alius vero alicuius ad fenestram illius etiam altissimam conuisions applicet aurem prope parietem audiet verba loquentium, n e. a. verisimile id tam levis motio aeris a locutione producta conquasset diuisissimum & longissimum parietem & des ig partes ab imo ad summum.

Confirmatur 1mo experimento piscatorum qui dum piscantur silentium indicerint sibi nec nisi raro & submisse loquuntur ne pisces audientes sonum diffugiant, sonus ergo propagatur ads aquas sensibiliter ad pisces quos tn auditu anticipare hodie n apparet, imo vero & natatores sub aquis sonum percipiunt, n e. a. ultim indicium id aqua ex submissa illa voce concutiatur.

Confirmat 2do: ga coa effectrica naalis hns in se

quali=

qualitatem realem propagabilem cuig est capax vbi propinquum
producit in eo illam qualitatem vsq ad certum limitem, cum ergo
partes primo sonantes habent in se sonum ponunt ac debent illum
communicare partibus proximis, qd. a. intra certam sphaeram, ptt, da-
retur e: alioquin progressio in infinitum.

Quaes jmo: vtrum corpa sonorum v: g: metallum aut
lapis determinetur vltimo ad sonum producendum per solam fluc-
tuationem suarum particularum, an vero etiam per aliquid alius?
pro responsione.

Videtur primo probabile qd n solum a fluctuatione in-
trinseca suarum partium sed ex sola etiam receptione soni producti
ab aëre vel a vicino corpore, sonante determinetur virtus metalli
ad suum sonum producendum. abt hoc ex vasis illis aneis antiquo-
rum quae longo ex interuallo quo aëris impetus a locutione producta
pervenire e conciliebant sonum e multiplici consonantia redde-
bant amplioren. Confirmatur: qd cubicula e ambulacra quae
Syracusis ex vno vno silice sine cementis Archimedes extruxit
in gratiam Dionysij si modica supplosione pedum pangantur exciantur
se beta e magna bonitua, particulae a. similium saxorum
moveri accumulari inuicem vix poe cerium valido impetu scal-
pelli a lapidarijs. propterea dicendum videtur eam determinativam
e vel fluctuationem partium vel sonum receptum in se ab alio.

Verumtamen haec exempla n videntur euincere oppo-
situm dicendi modum, qd e. ex levi etiam commotione inge-
tia terrarum spatia contremiscant narrat Plinius lib. 2. cap. 94.
quadam, inquit, terra ad ingressum tremunt sicut in Gabienis
agro p procul ab Urbe Roma ingera ferme 200 equitum curru
similiter in Reatino, qd. a. in ea terrarum parte sentitur qe
proxime subiectas cauitates subterraneas alibi etiam qua tan-
tens fieri debet, quamuis eq carentiam vicinarum concauitatum
conquisio n reperitur. qd etiam clarius apparet in observatione cuniculo-
rum hostilium quas minas vulgo dicimus, solent e. in cellis subterra-
neis poni tympana e vasa aenea cum lapillis vel quid simile quae
tremiscunt e sonant, quando ex remoto etiam interuallo cuniculus
aperitur ab aduersarijs, vicetur ergo hoc e inpirium sonori corporis vt
facili negotio contremiscat e fluctuet, quanquam cum sensatione
e aequatur motus dum percipitur aliquando sonus. iam vero si ad
eorum impetum pedis equini commuentis moueri tot milliaria,
ad impetum duplo minorem spatium duplo minus fluctuabit e sic,
tenaces. dum ergo antiqua vasa theatri e maxime sonora erant

e com-

& comparata milliarys cent viginta loquenti in scena n̄ & miram
qd sonitum proprium ed̄iderint, corpora e. quæ videntur durissima
n̄ in semper talia ad huiusmodi fluctuaciōm partium quæ motas
retineant proinquitatem magnam inter se sed plura signa in ordine
ad sessionem & separaciōm effectam, qua n̄ simul sed partes seiungi
ad notabile intervallum a quo n̄ post iterum se coniungere.
neq; totum hoc obstat nro 2do dicto, & e. ubi sermo de receptione
soni in partibus n̄ fluctuantibus, n. a. qd illæ partes n̄ commotæ pro-
ducant efficienter sonum, minus e. requiri solet ad recipiendum quā
ad agendum. atq; hæc de virtute effectiva & receptiva soni dicta
sint. cāa e. forsitan & ipsa qualitas soni cuius nāa fit ex proprietatibus
finalis vero cāa videtur & qualis assignatur in reliquis sensibili-
bus qualitatibus, vero soni productio, quæ affectior & magis ad
rem, illigatur.

Notandum & imo sumpto exemplo ab humana voce
cum quis magno clamore pronuntiat o: g: vocalem. O. aërem n̄
solum magno impetu ex ore progredi & condensari, sed etiam iuxta
configuraciōm ~~totius~~ oris, qd rotundum in modum effert vocalem O
quæ propterea fortasse circulo etiam scribi solet, ex quo fit pro-
gressio aëris in directum a medius faucibus erumpens sit vehementi-
or quam motus aëris ad latera sequentis, vt fit ad sensum, si quis e.
hoc modo exclamans opponat directe ori manum ad n̄ multam des-
tantiam sentiet in medio impetum aëris quem n̄ sentiet ad extremi-
tates manus. deinde configuraciō & certus modus fractionis aëris, quem
motum peculiaris allisio linguæ ad dentes labra & palatum format,
& articulat dicitur, melius habetur in directum loquentis quam
ad latera ex eadem cāa, propterea etiam audiores directe opponi
ori loquentis melius exaudiunt ceteris paribus quam existentes ad latera.

Colligitur ex his exemplum circulaciōm aquæ qd ad-
duci solet ad explicandam generaciōm & propagaciōm soni neq; ē
vtile neq; valde exactum. sicuti e. iactus lapidis in aquam tran-
quillam videmus ~~in~~ a loco in quem cadit lapillus tanquam a cen-
tro varias fluctuaciones vnam post aliam maiores & maiores propa-
gari, ita fiunt ex loco percussionis corporum sonum delatari
per gyros, hoc e. in humanam vocem n̄ effecte quadrat. quippe
quæ progreditur in directum fortius, ac proinde format & pro-
pellit quandam veluti columnam aëris paulatim condensati modo
planam modo triatam & concisam iuxta diuersam fractionem,
quam ab initio sortitur ab ore loquentis, ex quo sequitur quidem
motus aëris etiam ad latera, sed neq; tam vehemens neq; tam bene

confi=

configurata ad fractionem quæ de faucibus nascitur. videtur ergo
locutio hois per aërem progrediens describere veluti arcu valde im=
perfectos interturrente tantula quæ de medio prominent ac
scilicet columna sonora procedens motum illum ~~[illegible]~~ aëris qui
est ad latera, n negamus a. fieri aliquando circulares quando
scilicet n è tanta vehementia aëris vueri impetus in vnam
partem aëris, quam in aliam, vt cum follis excutitur a brachia=
rio dentato rotundatur aër æquabiliter ad latera, quamvis
n æqualiter in sublime. philosophis a. satis fuit tradere simi=
litudinem rudem è qua coniecturam si n semper contrueret.

Notandum è 2do posse variam percussionem linguæ
ad palatum, per dentes, è labia oriri extra fauces loquentis vari=
am fracturam crispacem è discriminacem aëris, partes a. eiusdem
aëris ex ore loquentis tali modo figurata, alias atq alias in di=
rectum partes vrgent vlterius simili ordine fractione è crispatione
ad longum intervallum, cum e. aër sit tenuissimus nec multum
resistens ad eum modum quo primum fractus è figuratus è pergit
vlterius frangi è figurari, imo pp eandem fractionem partes etiam
aëris ad latera commouentur è simili sessione discriminantur
quamvis magis lente è confuse vsq ad certam distantiam. iam
vero n solum audiuntur soni etiam articulati ab vt quorum aures
reperiantur circa directam columnam sonoram, sed ad latera etiam
valde remota, vt patet experientia. his positis sit.

Prima conclusio. prima soni productio n habetur in
instanti mathematico ac in tempore. Pbo: qa si soni producti
in instanti vel producuntur ante fluctuationem particularem aëris
aut sonori corporis, vel instanti alicuius copulativo huiusmodi
fluctuationis, vel in terminativo. n primum, qa ante fluctuationem
n è determinata vltimo virtus sonora ad sonandum, vt patet ex dictis.
n 2dum, tum qa n è maior ratio cur in alio priori instanti copu=
lativo soni n inceperit, tum qa in eo instanti copulativo corpus
sonorum n habet vllum nouum determinatum ad sonandum plus
quam haberet in tota fluctuatione antecedente adæquate sumpta. quæ
ratio militat etiam contra instans terminativum.

2do etiam experientia, soni e. interdum audiuntur longo
tempore postquam visa è oculis percussio corporum sonantium, sic
explosio tormenti bellici prius videtur è postea soni eius audiri solet,
è qui audiunt tonitruum in aëre ob x. recepto ibi prius fulmine certi
sic n è fulminandos ab eo ictu, qa huiusmodi tonitrus supponit
ictum fulminis qui aliquando multo antea factus è. Pro. a. in

remo=

remotis accidit longo & sensibili tempore, in proximis brevissimo tempore conficitur.

2do conclio. Sonus n solum producitur in ipsa fluctuatione partium sonori corporis & in prima fractione aeris proximi corporis sonorum, sed ulterius serium producitur per vibrationes aeris similis crispatione & configuratione progredientes usq ad certum limitem. Ex 3mo: qa si quis in loco alicuio reflectente sonum per echo pronunciet aliquam vocem v:g: Dno audiet paulo post eandem vocem Dno iterari quamvis imbecillioris soni, & postquam vox illa primo edita ore cessavit, hoc a. accidit qa partes aeris ulteriores simili sectione & configuratione progredientes solum similem successive producunt, impingentes a. in corpus reflectens simili ratione redeunt & sic redeunt ad loquentem qui vocem Dni iterum audit.

2do pbt: si partes aeris ex corpore circa corpus sonorum adventantes certa ratione frangantur & crispentur talem ibi sonum producunt cum alia aeris partes propinquae praesertim in obstaculum positae pergant etiam condensari similem habentes ordo fractionem & crispationem quamvis minus ac minus vehementem, necesse & et illa partes etiam aliquem sonitum edant & priori consimilem.

Confirmatur: qa hoc modo explicantur multa experimenta. primo e. si quis submisse loquatur per canalem aliquem sentitur ad longe. maiorem redantem quam si alio canali simili submissione vocis loqueretur, n solum qa lignum videtur esse magis aptum propagando sono saltem sensibiliter, sed etiam qa per figuram illam concavam conservatur diutius prima aeris crispatio & configuratio, neq e. sciatur per angulos oppositos, impedit etiam tensionis quae debebat extendi in gyrum debentis intra canalem compensat in longitudine, qo in latitudine praetrusus. accidit qo latera canalis impediunt ne aer extrinsecus qui solet fere semper moveri disparatis & oppositis motibus turbet ingressum aeris in canalem fluentem.

2do ambulacra praesertim demissa & oblonga quorum fornices carent lunatis angulis & sit conformiter concava melius propagant sonum qa melius retinent eandem configurationem aeris humidi a. pp varios angulos crispationem illam aeris partim reflectunt, partim obliquant & peralias fractiones immutant a sua prima configuratione.

Tertio pa similem rationem si anguli alicuius aulae fuerint concavi sibi sine interruptione per fornicem mutuo coniungantur, & aliquis conversus ad unum angulum submisse etiam loquatur audiet etiam ab eo qui e in opposito angulo quamvis n audiatur ab his qui st in medio cubiculo vel aulae. praeterea etiam concavis meatibus disposuit

trichi=

Archimedes ambulacra & cubicula de quibus supra.

Quarto explicatur Echo polyphona sive multoties redeuns vocem recreatam qualis in Aegypto celebris fuit ex 4 vel 5 Pyramidibus resonans, cum e una pyramide disposita est post aliam atque alia post aliam ad certum intervallum ita tn vt sonor aeris aeris motu secundum aliquam sui partem ad singulas pyramides perveniret aër sonans impingens in vicinam maxime pyramidem redebat primum Echo, tende pars alia aeris sonori reperciussi a 2da pyramide vtpote remotiori emittebat posterius & 2da Echo formabatur & sic deinceps, idem e. impetus aeris plus temporis insumit in percurrendo spatio maiori quam vt minori, vt patet, ex quo etiam habetur cur quando quis loquitur in aula vel cubiculo ñ formetur Echo a pariete opposito, quamvis e. vox reflectatur a muro, tn qa propinquitatem tam cito reflectitur, vt auditu ñ possit discernere discrimen inter vocem directam & reflexam quae in unum sensibile redeunt. porro audientes notarunt, vt audiat a corpore primum sonante resonantia Echo, datum post vnam syllabam solum evolatam requiri distantiam corporis primo sonantis a corpore reflectente quae continetur casus geometricos circiter 2-5. ad habendam a. Echo post vocabulum multisyllabum vel etiam post plura vocabula maiorem semper requiri distantiam.

Quinto song per fluvium placida labentem inter montes per unam vallem propagata resonantibus & a longe maiorem distantiam quam in latis collibus aut gratis si praesertim song feratur 2do flumine, qa scilicet fluvius ita constitutus & veluti quidam canalis de quo dictum e. accedit qd lenitor & uniformiter spirare soleb ventus obsecundans fluminis ac proinde sicut portat aërem vbiq qa movet, ita qa uniformiter movetur nihil vel parum immutat motum crispacis fluctuacis & configuracis semel susceptum a corpore primum sonante, contra vero vbi ventus vehementer & disformiter sonanti contrarietur perturbat aërem & transfigurat & sic impedit song ex praesertim particulatis. propterea etiam noctu melius audiuntur soni quam die, qa in die plus movetur & in diversas partes aër ab hominibus loquentibus & agentibus ñ sine discrepatu. qd si ventus vehemens uniformiter multum aeris sonantis simul impellat ñ perturbat crispacem & fluctuacem inceptam, tunc ad maximum intervallum propagabitur sonus.

Dices: aër pp. tenuitatem fluxibilem ñ et retinere eandem crispacem & configuracem, tanto minus quando reflectitur in aliquem parietem, ex quo etiam reflectente si eueniret Echo ~~sepe~~ deberet accidere quam accidat. Sed retineri ab aëre eandem crispacem, una e.

pars

pars aeris mota necessario movebit aliam propinquam simili genere
motionis, vt a fortiori fit ex aqua, cuius vna pars mota movet aliam
simili voce & impetu & colligit etiam ex hac experientia, etenim
si duae citharae aequales ac simili intentione chordarum temperatae
ponantur e regione opposita ad certam distantiam & vna aliquis
verberet chordam v.g. mediam primae citharae, movebitur sonabit q
chorda media 2dae citharae n. a. alia chorda, qa scilicet crispado aeris
congrua chordae mediae in pma cithara pergit directe ad chordam alte-
rius citharae quam regenerans dio similem ac proinde ab huiusmodi cris-
pado facile mobilem apprehendit & concutit illam. in reflexione a
parietis bene complanati aer versando n amittit sed debilitat motu
crispadis inertem, sicuti cum pila ventosa excussa a brachio gyrans
in sergam pellitur in parietem redit etiam in sergam gyrans, qa
talis impetus n tollitur a pariete sed in alium locum vertitur. Echo
a. n contingit frequenter, vel qa sono reflexo & aliquando ita debilis
vt absorbeatur a tono directo in ordine ad sensum, vel qa aliquando
& ita veloce, vt in eodem tempo sensibile redeat cum tono directo,
vt dictum e, vel qa corpo reflectens hb multos angulos quibus trans-
figuratur aer a prima constitutione, aliquando tono primo reflecti
in alias partes valde remotas a corpore primum sonante.

Tertia conclu. Praeter generationem toni qua a corpore pri-
mum sonante per aeris fluctuationem directo progredientem continetur
iuxta motum aeris in partibus fluctuantibus producitur datur obiector
toni propagatio sphaeraliter etiam in alias partes medij quamuis eo
motu sonoro n moveatur & hoc intra limitatam sphaeram explicat
humana locutione, quando e. veram & dicere in hoc momento pti-
tio datur primo tono vel fluctuatio aeris prope fauces loquentis ve-
rum etiam e. dicere tono in paribus his fluctuantibus producto dif-
funditur etiam procul a faucibus loquentis solum intra eandem sphae-
ram activitatis, cuius veluti centrum e prima illa fluctuatio cor-
poris primo sonantis vel aeris prope os loquentis, & similiter de-
inceps 2da pars aeris fluctuantis n ita proxima ori loquentis pro-
pagat sphaeraliter sonum obiectorum intra sphaeram aliam remotio-
rem a faucibus loquentis. porro tono producto & recepto a partibus aeris
fluctuantibus primario tono appellebitur, tono vero a huiusmodi sono
primario diffuso per medium tono 2dario dici et vocitari ex ipsebus
audibilibus sine his distinguantur specifice a sono sive et tono geniam
remissior primario, de quo n disputamus.

Pbs. a. jmo: qa si tono n provenirent ad aedium nisi
per circulares aut similes motus aeris sequitur duos v.g. cantores

e regio=

e regione pontos dum cantant mutuo se gaudere n poe, id e contra
experientiam. Seg: ibi: da cum circulus vel columna sonora impul=
sa a primo ~~cantore~~ cantore incidit in aliam opportunam ab ore 2di cantoris.
derivatam, tunc vel ambo opposita circulaces e motus consurgunt
in medio aere qui propterea maxime ibi consenscitur e sic motus e
sonus restat in medio, neq tunc pervenit ad aures vllus cantoris,
vel vnus ex illis impulsibus puta primi cantoris e notabiliter veheme=
mentior e ni transeat impedens alium impulsum opportunum e n
audiatur sonus 2di cantoris, vel aer movebitur simul e secundum
easdem partes motibus directe contrarijs id e impossibile. exemplum
huius rei sit clarius in aqua, si e. duo lapides similiter saliantur
diversis in partes alicuius stagni quando circulaces opposita se
tangunt perturbatur aqua in medio, neq circulaces simplices simili
contiguitate procedunt, neq tractus ille a primo ad 2dum lapidem
sed motibus contrarijs secundum easdem partes fertur.

Confirmatur, mo: da in domo habente cubicula e am=
bulacra concamerata fornicibus si quis in vno cubiculo moveat scam=
num vel pulsus modice parietem alius qui proxime vno e qui subter
eum cubiculum habitat si bono auditu praditus, audiunt. quis a.
dicat audiri sonum in obtuso cubiculo ex eo id aer a scamno com=
moto progrediatur per clausa tanta subtilissimas rimas, transeat
~~subtilissimum~~ longissimum ambulacrum e descendens per scalas,
e rursus ascendens ambulacrum percurrens primos clausa tanta perme=
ans ingrediatur obtusum cubiculum. neq dicas aerem sonantem mo=
veri ac transmitti per poros parietum, tamqa gratis asseritur
dari poros quibus ~~parietes~~ sine media ulla interruptione perforent,
tum qa hunc id e subtilis sole tanto magis per aquinoctia eius
transmitteretur id e contra experientiam.

Dicis: hoc experimentum n evenire semper sed solum
quando cubiculum e fabrica murorum hit proportionem harmoni=
cam puta bis duplam vel sesquialteram cum ro scamno vel cor=
poreo id movetur tum e. sonante vno corpore harmonice illi pro=
portionato etiamsi maxima motus e fortitudo sit n solum resonat
sed etiam notabiliter totum concutitur. sta contremuisse e concussa
ad clangorem tubarum e vociferationem Israelitarum populi muros Jericho
Josue 6. centuerunt quidam Rabbini. quibus favet Ambrosius lib. 3
off. cap. 10. e August. serm. 108 de tempore. e Hieronymus apud
Nicol. Serrarium ad eum locum Josue. ex recentioribus a. Corneliis
probabile a Mersennio in Gen. cap. 4 vers. 21. e id pmo experi=
mento cuiusdam cytharae superius allata, si e. tangatur vnus media
chorda

chorda ꝗ solum movetur media chorda 2da cytharæ sed ées aliæ quæ
proportionem musicam habent cum illa, etiamsi magis quam alias
habent a media illa chorda. 2do observavit nonnemo lapidem in
genti moly aliquando tremuisse quando tuby quidam organi mu
sici resonabat Etiam. 3tio similem experientiam observavit
apud Franciscanos Parisienses apud quos dum organa pulsantur pavi
menta circa hypotenusæ seu diametri finem quæ ex quadrato nasce
retur cuig organa latg est, ita concutiuntur ut templum dehiscere vide
atur. Id tn minime contingit si vel propriq accedas ad organa vel ab
eis longiq recedas, muri ergo Jerichuntini cum recti ad perpendiculum
certam pensionem veluti chordæ haberent, et tonus tubarum et clamor
populi proportionem harmonicam cum illiq sortiti fuissent concutere
et sæpiq repetiti diruere tandem muros debuerunt.

Ꝗ experimentum allatum ꝗ evenire in uno tm loco sed in
quibusvis similibus, gratis etiam diceretur muros habere proportio
nem harmonicam cum scamno. deinde audiatur sonus scamni ꝗ sonus
parietum contremiscentium, ruina a. murorum Jericho ꝗ ex vi
nudi tubarum sed divina vel angelica virtute accidit dum tuccinæ
ac populi resonaret. Patres e. extollunt ꝗ nudam vim tubarum
sed supernaturalem operationem illiq ruinæ. Id si hebræi talem vim nudam
in illis tubis et vocibus potuissent agnoscere, tentassent in singulis op
pugnationibus tale genus arietandi muros hostiles. porro cum sonitus
ille populi contraret multitudine vocum inter se dissonantium, quis
dicat parietes cum illis habuisse musicam proportionem, vel ꝗ illasse
consonantia ad pecudum, vel habuisse tentionem propriam chordarum
plus quam habent mœnia aliarum urbium quæ etiam adperpendiculum
erigunturur. concedi quidem debet muros etiam aliquando concuti ad
pulsum corporis sonori id est illis contiguum vel quorundam quoda
modo efficitur, sicuti in Lubetana in urbe apud Patres Bricanos
dum nola pulsatur turris campanaria ~~ita~~ huc hac et illac fluctuare
dicitur ut pugnum rectum ad radices turris infixum suis deq attol
lat et acclinet; similis quæstio similibus in turribus quamvis ꝗ ita
notabilis et alibi cernitur, sed ꝗ cur eadem huiq rei referamus in pro
portionem musicam, tum ꝗa turres ꝗ audiuntur consonare musice
sum campanis, tum ꝗa ꝗ apparet tanta dissimilitudo cementorum
et figuræ illarum ab aliis turribus, tum ꝗa primis annis dum recentes
nec firmiores muri erant habebant eandem temperaturam, neq tn
dicuntur ea ratione fluctuasse.

Jam vero ad experimentum illud duplicis cytharæ Ꝗ
constet ꝗ admitti ab experientibus, et tane si tacta una chorda

prima

animæ cytharæ des alia musice proportionata resonarent, etiam chordæ eiusdem cytharæ quæ hint talem proportionem redderent tunc harmonia, qd e contra experientiam.

Ex alia exemplo mirabilia videri pt locum ac situm multum conferre ad sonitum notabiliter multiplicandum qd concursu soni vel specierum audibilium eo loci factum, sicut ex lumen a speculo concauo vel etiam a crystallo ad locum concursus & reflexionis maximo=pere augetur, ita e similes constructio corporum sonantium & reflec=tentium multiplicare poterit sonum eiusq species audibiles cum summa perturbacione auditus, qui propterea suo modo sudiciat obiu contremere. Qd si hæc ratio n quæreret exemplis allatis certe. quando pauimentum latice notabili tremore reuera concutitur sentitur id ab oculis ibi pre=sentibus & n solum ab eo qui d in fine diametri assignata. addi pt ad similes experientias soluendas auditum sicuti e visum ee obnoxiu suis fallacys vt pt cum quis ex morbo aliquo circa aures audit sonitum quando nullus e sonus extra, sed e ex oculis fallaciæ etiam habentur.

Denig negari n pt etiam lapides & aedificia habere aliquando sonorum consensum cum vno aliquo corpore sonante & n cum alio. sed hæc transferri ad muros Iericho & similia nec necessarium nec rationabile videtur qd causas allatas. sane experientia n semel probatum e chordam vnam instrumenti musici pulsatam siue etiam vocem cantoris vnius in vno cubiculo seu loco prolatam resonare plenius & clarius ad sensum n solum quam cetera chordæ vel voces in eo cubiculo sonarent, sed etiam quam illa eadem chorda e vox in alio cubiculo prolata. hint igitur ista corpora vniformitatem quandam, neq negamus ex mixtura aliqua partium metallica inserta lapidibus & lapides & aedificia facilius consensui & resonare in cetera assimilia requisita, quo modo fortasse Hebetana turris aliqua simili compagine ferraminata fuit si presertim ita ab initio semper flactuaderet. cæterum etiam reliqua turres camp=anaria ex pulsu campanæ incommodum patiuntur & facilius inuete=rascunt, & tunc pt ad sensum eorum tremor e quassatio. his positis.

3do pt principaliter 3tia conclusio inductione facta in generatione qualitatum sensibilium & propagatione ad potas sensitiuas. primo o. in transeuntione ignium volantium siue nauium quas stellas cadentes dicimus, siue artificialium quos vocamus radios expeluere tor=mentario paulatim recedente per aerem euibrato, tunc e. prima pars aeris vsporosi siue pulueris excalefacti successiue acquirit in se colorem & lumen ex quo sphoeraliter propagatur lumen & color saltem intentionalis per aerem circumiectum ad longam distantiam. ita ergo in partibus aeris obiectantibus producitur sonus primarius & ex eo sonus secundarius profundit

in

in gyrum per medium. simile quod accidit in odore, prius q. concoctione nasali acquiritur odor in pomo, et ex illo diffunditur odor secundario per aerem. rursus aqua v.g. prius acquirit frigus vel calorem in se et sic diffundit illum per aerem. Idem de sapore dici pt. cum ergo sonus sit qualitas sensibilis non cur recedat a convenientia cum ceteris qualitatibus sensibilibus, nisi quod sonus successive transeat, aliquae vero aliae huiusmodi qualitates permanent. Confirmatur ex Ierem. 51 dedit sonitum vox eorum, vox e quidam sonus, id e, magnus dicitur ergo d are. sonitum, id e, secundarium. Confirmatur 2do, experientiis allatis supra in 2do dicendo, qui qua ratione illigi debeat pt idem ex dictis.

Quaeres: quantus sit sphaera activitatis soni secundarii sive specierum audibilium? R. Ce maiorem vel minorem prout vehementior e motus in ipsis partibus a quibus derivatur efflux earum, ceteris a. paribus e notabiliter arguitur quam sit sphaera luminis e specierum visibilium, ex remotissimo e. interuallo statim cernitur percussio corporum, sonus vero eorum auditur paullo post, quando primirum sonus primarius producitur paulatim in aere progressi ad audientem.

Obiicies: qa hoc modo cum sonus perveniat ad auditum, sentiretur duo soni primarius scilicet et secundarius. rursus sentiretur sonus semper tanquam viscus neq ex una parte v.g. dextera potius quam sinistra. R. iuxta eorum sentiam sensationem fieri per species sensibiles tactus, ac proinde quamvis aliquando sonus primarius lneat in aures, tn qa sensibile supra sensorium non ~~facit~~ facit sensationem percipiatur solum sonus cuius species sit in auditu, qa vero species repraesentant obiectum in loco a quo efflux coepit speciem per quas fit sensatio, sequitur vt auditus percipiat sonum advenire v.g. a parte sinistra potius quam dextera, ita tn auditus tam distincte hoc iudicat sicut visus qa species visibiles ab ipso corpore lucido directe perveniunt ad oculos, species a. audibiles non a corpore primum sonante sed a sono producta in aere magis propinquo auribus sensationem percipiunt, species a. soni qui e propinquior corpori primum sonanti regulariter sunt fortiores, ac proinde earum lineae quando ferit aures, illa faciunt iudicium corporis primum sonantis; si quis a. putaret sine speciebus distinctis sensationem fieri alio modo respondendum illi est. de quo alibi.

Colligitur ergo his quomodo illigatur descriptio toni quae affert Alberticus, vt sit qualitas sensibilis ex fractione aeris cum eius motu pertransiens. assignatur e. per aerem vt per causam efficientem e materiale, quae scilicet notior e cognior e magis idonea ad commouendum

auditum

aeditum n vero per eadem primam, nam in sono metallorum
v. g. corpus metallicum e primum moueris in ordine ad hunc sonum,
neq assignatur per eadem vnicam modum, cetera a. corpora percussa
resonare, probatum e rationibus e exemplis, quibus adi potest organa hydrau-
lica antiquorum, in quibus aqua ipsa videtur plurimum sonitum habu-
isse e dedisse, primum a. genus tubarum organorum d, cum in organo
musico tubi recti vsq ad certam distantiam deorsum inflectuntur vsq
dum eorum ora in vasculum aqua immergantur quae aqua aere adueni-
ente per tubos in alta fluctuat reddens sonitum illum quem nos
tuscanam e philomelam vocamus. hos tubos aqueis immersos plures ad
harmoniam musicam reduxisse videntur antiqui qd recentiores adhuc
praestitisse non scimus. Idem genus hydraulicorum e id quo vnice
vtebatur, Nero qui etiam cum cognouisset eius instrumenti faci-
endi rationem a Vitruuio perfectam vratq dicitur illud abegisse.
hoc intra aliqui putant ex aqua immediate foraminibus tuborum
inuicente sonuisse. alij probabilius putant ex aere immediate per
aquas exeunte, sonitum mauiorem edidisse, cum a. per artem mul-
tum aëris sub aquas qua perueniebant prope ad tuborum foramina
coegissent, aqua tamdiu grauitate sua descendens pellebat rursum
summa aqueabilitate e moderate aërem exeuntem postmodum per
ora tuborum. sane hydraulici cuiusdam organi auctorem facit athe-
neus lib. 4. cap. 74. Theuinium Alexandrinum tonsorem. praes-
tantioris vero alterius hydraulici inuentorem Archimedem nominat
Vitruuius lib. 9. cap. 9. manifeste a. tradit Tertullianus lib. de pa-
tientia sententiam hinc, Archimedis mundiuentum organum hy-
draulicum dico tot membra, tot partes, tot compagines, tot itinera
vocum, tot commenta sonorum, tot commercia modorum, tot aeris
hbiarum e vsq moles erat ora, atq haec de generate soni philoso-
phice dicta sit, qa eis notitia quae alibi tradi n solet necessaria erat
ne oriam per se nobilis, vtilis, mirabilis, e iucunda. quibus positis
ad quaestionem Theologicam.

Dicendum e probabilius ee qd virtus instrumentalis e efficientia
physica regulariter saltem e cum ritu congruo Sacra peragunturq
reperiatur etiam in sono in eo scilicet instanti in quo verum e
dicere nunc e completis sufficienter sonis verborum. Atq pmo: qa tunc
Concilia e Canones locis citis dicunt dari virtutem in aqua, oleo e
chrismate ac proinde in mda, ita Trident. sess. 14. cap. 3. ait in
Sacro Poenitentia eraquae etiam ee in hac qd ad alia Sacra transferri
st, cum praesertim Patres ac Theologi n minus extollere soleant virtutem hac
quam haec in Sacris, qd a. dari debeat huiusmodi virtus in eo instanti

nda

naa grae quae e terminus productus expostulat et dicta PP. supra allata.

Ad argum. a primo loco poniba in contrarium R. adjunctum n de ens et totaliter successivum sicut e motus localis, sed sicut terminus e ubi id n sine motu locali acquiritur et numerabitur id solet produci in tempore e cum motu locali solus, sicuti igitur circa motum localem aliquem verum e dicere in hoc instanti copulatuo partium motus localis datur aliqd ubi in corpore mobili etiamsi tunc n sit motus, ita dici ft datur sonus aliquis in sbto idoneo ad recipiendum to sonum id de sono 2dario artis etiam dicetur.

Ad 2dum R. dari virtutem instralem in ea parte soni qui vel inhaereat sbto recipienti Smtu, vel inhaeret in aere proximo illi sbto, datur a. in eo instanti in quo verum e dicere nunc e completa significatio sufficiens. ex quo ftt.

R. ad 3tium, satis e. in virtus e efficacia tribuatur uni particulae soni existenti vel in sbto recipiente Smtu, vel in aere immediate proximo, ut ex eo partiali sono denominetur totus sonus habere talem virtutem et efficaciam, sicuti hoc dicitur audire etiamsi solis auribus audiat.

Dues aliquando hoc contingere ut in eo instanti in quo absolvitur sonus fiat nihil soni in recipiente Smtu neq in aere illi proximo in sono fiat discretio, modo contingit e. in illo ~~non~~ interstitio id e inter sonum unius syllabae et sonum alterius. R. hoc saltem regulariter contingere n hoc, qa quando v.g. in aere proximo illi qui recipit Smtu cessat ~~proximum~~ prima syllabae sonus introducitur sonus in eodem recipiente Smtu in quo ft soni virtus Smtalis, id si aliquando per accidens eveniret opportunum ad Deum pertinet qui promisit tenere virtutem et efficaciam vel totam in mata, vel eo modo quo congruius e.

CAPUT ULTIMUM.

Solvuntur obiectiones contra virtutem et efficientiam physicam Sacramentorum novae legis.

Obycies 1mo: Smta novae legis caant gratiam ut talia id, sed ut talia n, quia e nisi caa moralis. Maior ftt ex Conc. Florent. qa Smtu in genere n e caativum gratiae. Minor ftt: qa Smta novae legis ut talia id important significationem gratiae recipientem, sed huiusmodi significatio e quid morale, sicut e. significatio et ex institutione ita et differentia ultima eius.

R. dent aliqui Smtu sumptum pro entitate physica

quatenus

quatenus subest tali significatori habere modum causæ, sicut entitas physica v.g. securis quatenus subest tali figuræ dividit lignum.

Sed R. 1. tertio 2do differentiam ultimam per quam ogg. aliqd artificiatum dicitur tale n. est necessario eiusdem generis cum ratione cui quæ determinatur, v.g. annulus argenteus ut ultimo determinari per adamantem insertum qui n. est metallum sed lapis et per illum distinguitur ab alys, ita unum signum morale ut ultimo determinari etiam per aliquid physicum, et sic virtus physice causans determinat hoc conflatum etiam ex ratione causæ, sicuti sigillum alicui ferreum ignitum ht rationem signi ad placitum et vim physice causandi stigmatis ut equus vel ut aras. denique ad etiam Sntis Euangelii n. solum pertinere significationem talem sed vim etiam effectivam supra addendum est.

Obiices: Sntia eodem modo causant gratiam quo causant remissionem peccati, eodem s. tenore verborum dicuntur a Concilys et PP. remittere peccata et causare gratiam, sed remittunt peccata solum moraliter ergo et gratiam efficiunt solum moraliter. Minor pt. qa remissio peccati et condonatio extrinseca Dei deponentis iram omnem qui favor extrinsecus n. pt causari a creatura.

R. sed arguendo, qa cum favor hic extrinsecus n. potest esse aliquid in Deo solum ad intra, Deus s. eodem modo se ht intrinsece sive favorem hat sive odium, oportet ut hic favor importet aliquid etiam ad extra, tum vero vel istud est quid morale et sic Deus causat remissionem moraliter, atq. adeo gratia etiam erit quid morale solum, Patres s. et Concilia eodem verborum tenore dicunt Deum causare gratiam et remittere peccata, vel est aliquid physicum, et tunc sicuti Deus causat principaliter hanc remissionem physice ita et Sntia instrumentaliter.

Dicent igitur aliqui 2do peccatum certaliter consistere in privatione gratiæ et proinde remitti sive physice expelli ab eo qui physice producit gratiam.

Rideri pt 3tio si remissio peccati est quid morale solum satis est eo modo proportionali causari gratia et remittatur peccatum, qo. a. n. idem ordo esse debeat motq causari gratiam et condonationem peccati videtur colligi ex quibusdam conclys, cum s. Tridentinum sess. 6. can. 11. asserat justificationem nram p. haberi non solam remissionem peccatorum sed et justitiam nobis inhærentem et alibi dicat Sntia effuere justificationem utrumq modum causandi indicavit Concilium.

Obiices 3tio: alia signacula v.g. charitatis maiorem proportionem ht cum gratia quam Sntia utpote corporea et sensibilia, sed illi n. efficiunt physice gratiam sed per modum impetrationis respectu primæ gratiæ vel de congruo respectu augmenti gratiæ

Ergo

& nec Imbr prod ucet physice gram. confirmatur: qz etiam de actibz charitatis aut contritionis dicitur qd vivificat Iram. Eccli. 18. qd lauet cor hois Jerem. 3. qd sanctificet j Isaias 3. qd constituant vasa in honore 2 Timoth. 2. & tn certum & nnii moraliter produci gram ab huiusmodi actibus.

R. Imbr adaequate sumpta, prout continent virtutem instrumentalem & magis proportionata grae in genere caae efficientis qua actbz charitatis, cum illa vtrq integralis sit grae effectiva, Imbr vero sumpta solum mdaliter pro verbis vel aqua ablutione & ming proportionata grae in ordine & dni quam actbz charitatis, quippe qui st in eodem ordine rugnaal, sed in genere caae efficientis physicae neq actbz charitatis nes verba secundum se st proportionata grae: cur a. entia corporalia eleuentur physice a Deo, actbz vero spirituales hoc modo n eleuentur, habetur n ex naa rei ies ex voluntate Dei quae nobis innotescit per Scripturas vacta interpretacem & ocutionem Conciliorum anonum & Patrum expositas. Ad Confirmacem R. ex ys verbis sanctificandi, lauandi & similia pcto accepti n colligi efficientiam physicam vt dictum & sed ex illis explicatis clarig per verba Conciliorum Canonum & PP. significantia manifestig egalitatem physicam colligi talem efficientiam, & PP. peculiares raones Theologorum gnrbz actbz virtutem cugnaalem, quet n st partes Imborum, excluduntur a raoe caarum physice suos habitbz, hinc s. se per modum poarum quae n fluent ab actbz, n excludunt a. Imbr vt dictum &

Dices: SS. PP. locutos & concionatorie, hyperbolice & figurate ad extollendam Imborum novae legis excellentiam & ex eorum dictis nihil certi colligi pt. R. negando hnc, vt pte ex eorum locutionibz no loco citatis, quamvis s. vng aut alter Patrum aliquando hyperbolice loquatur, tn eum a Pronno Concp. in exordio Cnae ogd ad proxima saecula Conciliis Canones & Patres verbis & similitudinibz caalitatem physicam notantibz vti sint, quorum aliquo dicto nnii dubite & violenter ad metaphoras reduci ocet, cumq eorum aliqui vt Chrysostomus citt. Imborum virtutem amplificans dixerit se n loqui ad pompam, incongruum & eorum verba ota semper metaphorice accipere. adde qd hoc modo neq characterem neq gram & aliquid physicum probari ocet ex dictis Conciliorum & Patrum ab exortu Eccliae vsq nunc acceptorum. nec s. aliquis characterem & gram infigi quidem, imprimi & inhaerere alys sed moraliter n physice & ce virtutes & dona moralia tn n physica, cum dictiones Patrum eumi ponit figurate & metaphorice ad extollendam praestantiam diuinorum beneficiorum.

Obyciet

Obycies 4to: instans terminativum verborum non est necessario requisitum ad racem Intis & inde non datur physica virtus instantis, vel igitur pertineret ad certam ~~ad certamen~~ Intorum nova lex Intis 4to: qa si Deus impediret ne huiusmodi instans sequeretur adhuc contineret rac Intis, qa tota significatio sensibilis habetur sufficienter per totum tempus prolatus verborum & tale instans terminativum non est necessario requisitum.

R. tale instans pertinere ad certam Intis, qa si Deus illud impediret ne sequeretur non haberetur significatio sufficiens ad Intis. cum e. veritas propositionis habeat de presenti ut cum dicitur v.g: hoc est corpus meum, verbum s. est non ponat pro ea duratione in qua profertur ipsum verbum est, cum e. nullum tunc hic corpus sit adductum ad ipsas species panis falsa est propositio qa corpus hic est ibi pro ea duratione, nec, a ratione meum, similiter nisi detur hic saltem instantanea mia posita illecito esset illegere sensum propositionis cum e. facta significatio sufficiens, cum e. illecito non illigat veritatem propositionis per partes, ita ut quando dicitur verbum est, illigat pro ea duratione existere ibi iam corpus hic, qa falsum illegeret, propterea ut exaccetur finem propositionis & non illigat in ultimo instanti terminativo propositionis & quo sublato cum non possit illegere neq propositio illa et sufficienter significare, significare e. complete & hoc illi consequentur se mutuo. ad 2m qd nisi illigatur absolute propositio saltem pro duratione aliqua instantanea cum illa sit de se indifferens ad habenda secum alia verba quibus verum sensum distorqueretur ad ~~veritatem~~ falsitatem, ut supra dictum & non erit significatio determinata sine tali termino: neq ducas propositionem determinari ad vim per intentionem antecedentem loquentis qui non vult ultra pergere. contra 3.m, qa debet aliquid ad extra correspondere toti intentioni qd & negat ulterioris extensionis per aliquam duratione saltem instantaneam exhibita.

Dices: Intis nec id qd habet virtutem sanctificandi debet esse sensibile, sed tale instans terminativum non est quid sensibile & neq Intis neq habet virtutem ~~sanctificandi~~ sanctificandi. R. Intis nec id qd habet virtutem sanctificandi debere esse sensibile quoad totum non vero secundum omnem sui particulam, nam neq corpora ipsa maxime sensibilia et talia secundum omnem sui particulam, ut quantitatem e. magna & sensibili potest assignari particula quae sensu percipi nequeant, tanto minus per consequens puncta copulativa vel terminativa si talia etiam reperiantur in quantitate. deinde illud quod cui inharet virtus sanctificandi non est necesse ut se solo sit sensibile, satis e. si in totum illud

qd

denominatur Sinu id sensibile quamvis secundum illam solam partem cui vnus inhaeret sensu percipi nequeat. neuti linea dicitur quod sensibile habere virtutem tangendi superficiem, quamvis contactus fiat per punctum terminativum qd sensibile n. e. termo a. d de linea physica et puncto physico.

Obiices 5: Sinta caant vt et intra passionis Chri, sed passio Chri nisi moraliter caant Ergo Sinta et solum intra moralia. Instrum e. cum caa principali e cum instrumento tam perfectiori et debet habere proportionem et similitudinem ad idem genus. Minor patet mo: qa passio Chri caat in nobis gratam per contactum spiritualem qui habetur per fidem, vt ait S. Thom. 3 parte q. 48 art. 6. hic a. contactus e moralis; 2do passio Chri neq in se neq in aliqua sui virtute physica relicta perseverat sed solum moraliter in acceptatione divina Ergo n caat nisi moraliter. 3tio mors Chri Dni e privatio quedam Ergo n caat per influxum physicum qui e aliquid positivum. 4to passio et mors Chri Dni eodem modo et caa iustificationis nrae quo fuerunt caa iustificantes in antiquis Patribus, sed in illis n fuerunt nisi caa morales Ergo similiter in nobis erunt tm caa morales.

Videri pt Sinta n esse solum intra passionis Chri quatenus et signa illis allata a ministro tanquam chirographum pretii persoluti modo explicato, sed esse etiam intra ipsius Dei qui e caa efficiens physica imo e ipsi Chri quatenus per actum voluntatis determinat organum Dei ad producendam virtutem instralem in sacramentis. Addi pt passionem et mortem Chri Dni n vt fuit mera negatio sed vt acceptatam per actum humanae voluntatis esse etiam caam physicam n solum ratione contactus fidei cui e actu ipsa Chri passio sed etiam ratione virtutis instralis quae producitur in Sinta, ille e. acty existit in aliqua sui, qa cum Chrs acceptaverit mortem ex intentione saluandi homines illa intentio vel perseverat eadem, vel retinuit ut dispositum animo Chri et Dni vt n poit nolle iustificare eos quos per eum actum Chrs intendit iustificare.. neq e eadem ratio de iustificatione veterum Patrum, qa illa iustificatio erat ex meritis passionis Chri existentibus solum tunc in statu obiectivo quae ea communem e intentio efficientia intentionalis e terminata. nra vero iustificatio e ex illis meritis, praeexistentibus actu e in divina etiam executionis iam praestita, quae ola ad rationem caae efficientis e propriae pertinent.

Obiices 6ta: humanitas Chri Dni qua e instrumentum Verbi ad efficienda miracula e opera gratiae tuguaalia iustificationis humana n concurrebant physice sed tm moraliter rogando

Deum

Deum Es neq; sntia, quae de infra separata e minoris virtutis, physice gdam producent.

Rdeo et humanitatem Chri Dni antequam post resurrectionem extiset tradita, ubi oem potestatem potuisse ee eam tmodo moralem impetrandi infallibiliter pestiferacem quam petebat a Patre. imo ut notavit Ambros. lib. 5 comment. in Lucam super illa verba: et erat pernoctans in oratione Dei, orat Dng n ut pro se obsecret, sed ut pro me impetret, nam etsi via Pater posuerit in potestate filij, filij tn, ut formam hois impleret obsecrandum Patrem putat ee pro nobis qd advocatus noster e. quod vero dicendum sit de Chro Dno ut nunc in Celo gubernante Ecclesiam pro potestate, alibi indicatum e. deinde vero in patrabe aliorum miraculorum ut in expellendis daemonijs, curandis aegritudinib; ec potuit Chrs physice etiam id praestare, et hoc multipliciter, cum e. ratione unionis hypostatica operatio Dei cet illi parata ad connaturaliter ad effiendum qd Chri voluntas determinasset, vario modo illud exhibere potuit. primo e. quando Chrs Dns imponebat manus aegrotis praesentibus, vel illi accedentes tangebant eum et curabant oes potuit operatio producere in ipsamet Chri carne virtutem sanativam, cui quadrat dictum illus Lucae 6. omis turba quaerebat eum tangere qa virtus de illo exibat et sanabat oes. per contactum, e. corporum ostendebatur conjungi agens et patiens ut actio a Chri carne haberetur virtutem sequeretur et illum distans. 2do quando miraculum fiebat circa hoies absentes ut circa servum centurionis Matth. 8. poterat operatio Dei quae ubi praesens et determinata ab humana voluntate Chri Dni per se quam effiere qd Chrs volebat. porro Chrs aliquando imperans patrabat miracula ut hanc potestatem palam faceret, aliquando rogando Patrem ut alys ostenderet se hominem ee et ei minorem Patre. Neq obstat qd aliquando imperative peccata dimitteret, qa vel id agebat Deus velut impetrata prius ut hoo per aliquem actum internum a Patre potestate. igitur si verba Scriptura, Concilorum, et PP. ~~consili~~ modo frequentia sint et tam proprie significantia virtutem physicam miraculorum in Chri carne, ut par iudicium de illa et de mta ac sua sntiarum fieri debeat, proportionata virtus in Chro ut hoie hic et nunc vbi n repugnabit et ubi erit opus ab operatione potiori tunc poterit.

Quaes: an caelitas gratae pertineat ad naam snti novae legis per modum proprietatis, ut e restitutio in hoie, an vero per modum extrinsecus constitutivi, ut e radiantia.

Rdent aliqui pertinere solum per modum proprietatis.

imo

imo qd Sntu e extraliter signum ac proinde relatio, hac a. n pt
nisi accidentaliter determinari per poram causam quae e qualitas. 2do qd Chrsty Dng vt religionis institutor sive per modum cultus divini instituit Sntia tanquam signa gratiae, vt redemptor a. instituit ea tanquam causa gratiae & principaliter significabant rei sacra hnt quam vim causam. 3tio qrig & extra quam virtus actiua rei & prig cor inducitur Sntu quam illuetur habere poram actiuam respectu gratiae. 4to Sntia nouae legis significant gratiam vt causabilem a se, ex quo sequitur vt causare debeat & virtus causiua sequitur ad naam significatiuam.

Sed contra e, qa in re composito accidentali & arbitrario assignanda e intrinseca radix proprietatis, vt gratis supponit argtu in Sntio n pt assignari illa radix prior qua poterit huiusmodi vim causiuam. deinde sine necessitate multiplicatur idem fundtu sex radix vt pt ex solutione argtorum.

Ad primum e. dicimus relationem signi secundum se acceptam determinari accidentaliter a vi causiua sed in ordine ad totum qd e Sntu determinari extraliter, sicuti comedere in ordine ad cenam constituendam determinat a tempore vespertino qd e alteri fercamenti.

Ad 2dum dicit signa Sntalia vt fraliter respiciunt gratiam n ec fraliter actus religionis q hi a. extraliter respiciunt sanctitatem Dei n tors, ac proinde solum maliter st actus religionis.

Ad 3tium qd in substantia prig dari etiam quam virtutem actiuam secus in accidentibus & compositis praesertim arbitrariis, illecto e. si hs prig etiam & rosica virtutem actiuam cum int extraliter ipsa virtus.

Ad 4tum qd hoc ipso qd Sntia significant sanctitatem vt causabilem a se. iam importari qd ipsa vis causiua. idem e. & rem ec causabilem a Sntio & Sacramentum ec causatiuum rei.

Atq hac de natura Sacramentorum nouae legis
dicta sint.